Jaargang 116. Vrijdag, 10 Julij 1857. No. 82.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant is verzonden *Bijblad* no 9, inhoudende: *Verslag van de handelingen der Provinciale Staten van Groningen.*

SCHEEPSHOLLEN.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Groningen*, — Overwegende, dat door de **grootte** der **SCHEEPSHOLLEN**, welke de **vaste Boogen** en **Bruggen** binnen deze Gemeente passeren, die Werken meermalen in gevaar worden gebragt schade te lijden; —

Gehoord den BOUWMEESTER en den HAVENMEESTER dezer Gemeente, —

Hebben besloten bij deze ter kennis van de belanghebbenden te brengen, dat geen **SCHEEPSHOL** binnen de Boomen dezer Gemeente kan worden toegelaten, dat op eenig punt, gemeten van af den onderkant der Kiel, hooger is dan **5,40**, terwijl het in den Voorboeg of langs den bovenkant der Kajuit

niet hooger kan zijn dan 5.19 bij eene breedte van 4.00 El.
» » » » » 5.14 » » » » 4.50 »
» » » » » 5.08 » » » » 5.00 »
» » » » » 4.99 » » » » 5.50 »
» » » » » 4.88 » » » » 6.00 »

GRONINGEN, 9 Julij 1857.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

VERKOOP VAN OP WORTEL STAANDE ROGGE.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* brengen ter kennis van belanghebbenden, dat Mr. J. L. TRIP, Rentmeester van de *Stads Veenen* en *Ter Apel*, ten overstaan van den Notaris Mr. J. R. VOORMEULEN VAN BOEKEREN, op WOENSDAG den 15den Julij 1857, des namiddags te 2 uur, in 10 Perceelen, ter Verkoop zal aanbieden: ongeveer 10 Bunders bijlangs het *Stads-Kanaal* op wortel staande **ROGGE**.

Zamenkomst ten Huize van den Verlaatsmeester SWART, achter den 2den afdraai.

GRONINGEN, 1 Julij 1857.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

De BETAALMEESTER te *Groningen* berigt aan de daarbij belanghebbenden, dat bij hem ontvangen zijn de BETAALSROLLEN der THEOLOGISCHE AKADEMIEGELDEN; dat de UITBETALING gedurende de maand dagelijks kan plaats vinden, terwijl de buiten de Hoofdplaats van het Arrondissement wonenden de hun aankomende AKADEMIEGELDEN kunnen ontvangen bij de H.H. RIJKS-ONTVANGERS hunner respectieve woonplaatsen.

Voorts wordt herinnerd, dat al de van Rijkswege verleende PENSIOENEN over het tweede Kwartaal 1857 dagelijks ten zijnen Kantore kunnen ontvangen worden, alsmede de INTEREST der BORGTOGTEN van AMBTENAREN, welke in Geld zijn gestort.

GRONINGEN, 9 Julij 1857.

De Betaalmeester:
H. J. ENGELKENS.

RAADSVERGADERING,

Zaturdag den 11den Julij 1857, 's voormiddags te 11 uur.

NIEUWSTIJDINGEN.

RUSLAND.

Het duizendjarig bestaan van het Russische rijk zal in het jaar 1862 op plegtige wijze gevierd worden. De minister van binnenl. zaken heeft reeds verlof gegeven tot het doen van inzamelingen voor een gedenkteeken, hetwelk te Nowgorod, den zetel van den oudsten Russischen staat, op dat tijdstip zal onthuld worden.

Volgens tijdingen uit Petersburg, zal H. K. M. de Keizerin-weduwe *Alexandra Feodorowna* in het laatst dezer maand naar Simferopol vertrekken, om in gezelschap van haren zoon, den grootvorst *Konstantijn*, de ruïne van Sebastopol, benevens de slagvelden aan de Alma, Inkerman, Balaklava en Traktir in oogenschouw te nemen. De geruchten van den wederopbouw der zuidzijde van Sebastopol, welke algemeen verspreid waren, lokten meer dan 4000 werklieden, meest timmerlieden en metselaars, naar de Krim. In hunne verwachting bedrogen, moesten zij, uit gebrek aan werk, terugkeeren. In massa's trokken de arme lieden de straten van Simferopol door, en smeekten eene aalmoes af ten einde de terugreis te kunnen aanvaarden. Het schijnt echter dat de ministerraad werkelijk tot den wederopbouw der zuidzijde van Sebastopol besloten heeft en het plan ook reeds door den Keizer is goedgekeurd. Aan dit plan zal evenwel eerst in het volgend jaar uitvoering worden gegeven, daar de schatkist, ten gevolge van de talrijke, op reusachtige schaal ondernomen werken en ondernemingen, te zeer geplunderd is, om thans aanzienlijke sommen tot dit einde te kunnen besteden.

TURKIJE.

Door een groot aantal bewoners van Moldavië is een protest opgemaakt tegen de handelingen der gewestelijke regering in het algemeen, en tegen de onwettige wijze, waarop deze is te werk gegaan bij het opmaken der kiezers-lijsten in het bijzonder. De onderteekenaren van dat protest verklaren, » dat zij in de harde noodzakelijkheid zijn gebragt om zich te onthouden van alle deelneming van eene verkiezing, welke onregt en bedrog ten grondslag heeft." Op dien grond protesteren zij bij voorraad reeds tegen den specialen Divan, welke naar aanleiding van die verkiezing zal worden zamengesteld, ten einde omtrent den staatkundigen toestand der vorstendommen verslag uit te brengen.

Ook de vertegenwoordigers van Frankrijk, Rusland, Pruissen en Sardinië hebben weder vertoogen ingeleverd tegen onwettige handelingen door de autoriteiten in Moldavië begaan. De medegedeelde feiten moeten van ernstigen aard wezen.

— Uit Tunis wordt van den 2den dezer het volgende voorbeeld van godsdienstige onverdraagzaamheid gemeld: Een Israëliet werd door eenige Mooren beleedigd; hij antwoordde met schimpwoorden jegens *Mahomed*. Hij werd diensvolgens in hechtenis genomen en onthoofd, waarna zijn lijk aan den moedwil der bevolking werd prijs gegeven. De Bey had zijne toestemming tot de executie gegeven. De vreemde consuls hebben tegen deze handelwijze geprotesteerd, welk protest den Bey door den Engelschen vice-consul is gebragt.

ITALIË.

Alle tijdingen uit Italië stemmen daarin overeen, dat het oproer geheel gedempt is en, hoezeer in verschillende vertakkingen verdeeld, kan *Mazzini* er misschien uit leeren, dat de bevolking van Italië, hoewel hier en daar naar meerdere vrijheid en ontwikkeling hakende, geenszins geneigd is, de speelbal van dezen avonturier te zijn. Overal bleef de bevolking even koel en onverschillig, en waar eenige beweging was te bespeuren, daar was dit vooral niet ten gunste van de opstandelingen. Vooral in Genua was de bevolking zeer verontwaardigd. Men wil weten dat *Mazzini*, die altijd zorg draagt, dat zijne handlangers voor hem de kastanjes uit het vuur halen, en die zorgvuldig buiten schot blijft, thans in Sardinië is aangekomen; zeker wacht hem daar geen aangename ontvangst.

Verschillende regeringen schijnen van den naderenden storm kennis te hebben gedragen, waardoor de muitelingen nog minder kans tot slagen hadden. Dat echter, zoo als sommigen beweren, de reis van den Paus met dit oproer in verband zou staan, vindt geen geloof; wel is Z. H. veiliger te Bologna dan te Rome, omdat op deze eerste plaats in zeer korten tijd eene aanzienlijke Oostenrijksche krijgsmagt kan bijeenkomen, maar in Rome is toch altijd een Fransch bezettingsleger, dat in de eerste oogenblikken van gevaar dienst kan doen.

De Londensche *Morning Post* neemt uit het voorgevallene aanleiding om zich weder met hevigheid tegen de Napelsche regering uit te laten. De taal die dat blad daarbij laat hooren zoude zelfs in den mond van *Mazzini* niet misplaatst zijn. » Er bestaat voor ons geen *casus belli* tegen Napels, en de Engelsche vloot, die zich thans te Livorno en Spezzia bevindt kon de ongelukkigen niet ter hulp komen, die uit hunne hokken ontsnapt zijn, waar zij door hunne kerkerbewaarders gemarteld werden, tenzij wij het volkenregt schenden wilden. Wij hebben vruchtelooze vertoogen ingediend; wij hebben alle gemeenschap met het hof van Napels afgebroken, onder welks schandelijk juk de bevolkingen zuchten.

» Voor het tegenwoordige kunnen wij niet verder gaan. Wij moeten die regering aan de genade der natie, die zij met voeten treedt, en aan die der Voorzienigheid overlaten, in wier naam zij zich een goddelijk regt aanmatigt, om de menschheid te vernederen. Het is de vurigste wensch van alle Engelschen dat zoodanige regeringen vernietigd worden, gelijk wij in ons eigen land ondeugende Souvereinen verstooten en alle dwingelandij uitgeroeid hebben. Al onze genegenheid is voor de Italianen, en wij zullen niet nalaten onze opregte medewerking te verleenen, zoodra die op eervolle wijze zal kunnen worden ingeroepen."

— De Paus ontvangt op zijn zomerverblijf San Michele, nabij Bologna, dagelijks deputatiën uit verschillende kleinere en grootere steden van Romagna; de verzoeken dezer deputatiën betreffen echter meestal stoffelijke belangen, en in dit opzigt gaat de Paus met milde hand te werk, ten gevolge waarvan zijne partikuliere middelen reeds derwijze zijn uitgeput, dat hij begonnen is met aanwijzingen op de civiele lijst (welke jaarlijks niet meer dan 600,000 scudi bedraagt). Zoo wordt daaruit onder anderen het veel kostende herstel der façade van den alouden dom van den H. Petronius te Bologna, bestreden. De Paus geeft zoo vele gehooren, dat de geneesheeren hem nadrukkelijk hebben aanbevolen eene regelmatige beweging in de open lucht te nemen. Het plan van den Paus, om Florence vóór den terugkeer naar Rome, van uit Bologna te bezoeken, heeft de groothertogelijke familie met de hertogin van Berry en de regentes van Parma voorkomen. Thans is ook een bezoek van den Paus te Modena en Parma waarschijnlijk.

Terwijl de clericale dagbladen hoog opgeven van de uitbundige geestdrift, welke door het volk ten aanzien van den Paus wordt aan den dag gelegd, meldt men van eene liberale zijde, dat de inwoners van Bologna zeer teleur gesteld zijn geweest over de omstandigheid, dat de verjaardag der troonsbestijging van den Paus is voorbijgegaan zonder dat eenige voldoening is gegeven aan de bij herhaling reeds kenbaar gemaakte wenschen der bevolkingen.

Voorts wordt van dienzelfden kant medegedeeld, dat de Paus, terwijl hij zich in optogt naar een der kerkgebouwen begaf, op de openbare straat is uitgefloten. *Pius IX* zou door dit blijk van vijandigheid of wrevel, ten zijnen aanzien diep getroffen zijn geweest.

— Het officiële dagblad van het Napelsche gouvernement behelst acht koninklijke besluiten, waarbij de bepalingen van het concordaat van 1818 aangevuld worden in den geest der laatstelijk door Oostenrijk met den Roomschen Stoel geslotene overeenkomst. De Koning heeft van de bisschoppen in zijn rijk een adres ontvangen, waarin zij hunne hooge tevredenheid over die besluiten betuigen.

SPANJE.

Uit Madrid wordt per telegraaf berigt, dat de Cortes den 6den dezer de voorloopige invoering der voorgestelde drukperswet hebben goedgekeurd. Men had gehoopt, en dit ook ter eere van de staatkundige houding van maarschalk *Narvaez*, dat men die strenge wet zou intrekken in plaats van die reeds bij voorbaat in werking te stellen.

De depêches maken verder melding van revolutionnaire pogingen in verschillende streken van zuidelijk Spanje, die echter alle gesmoord zijn. De hoofdstad is rustig.

DUITSCHLAND.

De Keizer en de Keizerin van Rusland zijn met hunne zonen en talrijk gevolg Maandag avond te 7 uur van Darmstad op de badplaats Kissingen aangekomen, en bevinden zich in den besten welstand. Bij hunne aankomst werden zij door den Koning en de Koningin van Beijeren ontvangen, en door de talrijk zaamgestroomde menigte met toejuichingen begroet.

— Te Elberfeld kwamen een groot aantal schoenmakersgezellen in de vorige week op den inval hunnen arbeid te staken, tenzij hun hooger loon wierd toegestaan. Een veertigtal hunner was op zekeren morgen in eene herberg vereenigd, om het plan nader te beramen, toen zij daar een bezoek van de politie ontvingen, die hen allen in verzekerde bewaring bragt en aan 22 dezer misnoegden, namelijk 16 buitenlanders en 6 binnenlanders, dwangpassen afgaf, met bevel om nog dienzelfden dag de stad te verlaten, terwijl de overigen de waarschuwing ontvingen dat een gelijk lot hun toefde, wanneer zij hunnen arbeid niet binnen vierentwintig uren hervatten. Deze zijn dan ook allen naar hunne meesters teruggekeerd.

ZWEDEN en NOORWEGEN.

Blijkens berigten uit Stokholm, van den 25sten Junij j.l., vond de van regeringswege voorgedragen wet tot uitbreiding der godsdienstvrijheid in Zweden bij den Rijksdag algemeenen tegenstand. Al de leden, die tot nog toe het woord daarover gevoerd hadden, waren tegen de voordragt, vooral uit vrees dat de nieuwe bepalingen aan de Roomsch-Katholijke kerk de deur zoude openen. Daarbij werd onder anderen aangevoerd dat de Jezuïten, die met zwijgende vergunning van de Noorweegsche regering scholen voor het onderwijs der kinderen in de armste streken van Finmarken opgerigt hadden, aldaar onder de schamele visschersbevolking vele bekeerlingen maakten.

Het Katholijke dagblad *l'Univers* merkt hierbij aan, dat onder de Roomsche zendelingen in Noorwegen geen enkele Jezuït is, maar dat in Zweden ieder Katholijk priester voor eenen Jezuït gehouden wordt.

GROOT-BRITTANJE.

De Koningin-moeder van Oude heeft in langen tijd niet van zich doen spreken. Toch bevindt zij zich nog altijd te Londen. Zij heeft Zaturdag l.l., vergezeld door den troonopvolger, den zoon van den Koning van Oude, benevens diens broeder, aan de Koningin van Groot-Brittanje en Ierland hare opwachting gemaakt. Deze audiëntie was reeds lang verzocht maar tot nu toe steeds geweigerd. Men meent in dit eindelijk toestaan van het verzoek der zwarte Majesteit het bewijs te zien, dat de regering onder de tegenwoordige omstandigheden alles wil vermijden, wat de inboorlingen van Indië, vooral de Indische vorsten, zoude kunnen beleedigen. De koninklijke familie van Oude begaf zich dan, door haren agent als tolk vergezeld, naar het Buckingham-paleis. Eene zwarigheid was er ontstaan; de Koningin-moeder wilde namelijk niet ongesluijerd verschijnen. Koningin *Victoria* veroorloofde haar, den sluijer voor te houden. De Koningin-moeder, die met een talrijk gevolg verschenen was, reikte bij deze gelegenheid een eigenhandigen brief van haren zoon, den Koning van Oude, over.

— In het Lagerhuis heeft lord *Palmerston* Dingsdag avond verklaard, dat de Britsche regering bepaald tegen het graven van een kanaal door de landengte van Suez gezind is.

De attorney-generaal heeft in het Lagerhuis aangekondigd, dat waarschijnlijk nog gedurende deze zitting het plan tot oprigting van een ministerie van justitie zou ingediend worden. Aan werk zal het voorzeker den nieuwen minister van justitie niet ontbreken en hij zal de krachten van een' *Herkules* behoeven, om dezen Augias-stal te zuiveren. Onder anderen verwacht men van hem, dat hij de 40,000 parlements-acten of wetten onder één vorm zal brengen en er eene soort van wetboek van zal vervaardigen. De bekwaamste regtsgeleerde kan niet meer uit de wetten des lands wijs worden; vele, die nog van kracht zijn, staan lijnregt tegen elkander over; van daar dan ook, dat aan civiele processen bijna niet gedacht kan worden zonder de ruïne van ééne der partijen na zich te slepen.

— Aan den heer *Moore*, een Iersch lid van het Lagerhuis, wordt zijn zetel in het Parlement betwist op grond dat zijne verkiezing door onbehoorlijken invloed, en wel door dreigingen en schrikaanjagende vertoogen van de Roomsche geestelijkheid, zou bewerkt zijn. Zoo zou een priester voor het altaar gezegd hebben, » dat allen die tegen het belang van Ierland en op den mededinger van den heer *Moore* stemden, door den vloek des hemels zouden getroffen worden."

De zaak wordt door eene commissie van het Lagerhuis onderzocht en deze heeft in het laatst der vorige week den heer dr. *MacHale*, den aartsbisschop van Tuam, in wiens diocese de heer *Moore* verkozen is, voor zich doen verschijnen en in verhoor genomen. Dit verhoor had in het openbaar plaats, en werd door een zeer talrijk publiek bijgewoond.

De prelaat maakte geen geheim van zijne beginselen, maar zeide in antwoord op eene hem gedane vraag: » Het geweten van het landvolk behoort onder de leiding en hoede van de bedienaren der godsdienst te staan. De grondeigenaren hebben geen regt om eenig gezag of toezigt over het geweten hunner pachters uit te oefenen. Het geweten der landlieden behoort overgelaten te worden aan hen zelven, aan hunnen God en aan de priesters; alleen onder den invloed der godsdienst moeten de pachters staan. Het is alzoo mijn voornemen, ten allen tijde denzelfden invloed op de verkiezingen uit te oefenen als ik tot nog toe gedaan heb; doch daarbij geweld, bedrog of ook maar slinksche streken aan te wenden, is iets hetgeen ik volstrekt afkeur. Wanneer iemand goedvindt zijnen geestelijke over burgerlijke zaken te raadplegen, en hij diens raad opvolgt, dan handelt hij vrij. Zoo behoort aan het Iersche landvolk vrijheid bij de verkiezingen gelaten te worden. Is iemand in twijfel wat hem te doen staat, dan kan hij zekerlijk geen beteren raadsman vinden dan den priester."

De ministeriële *Globe*, de *Times* en andere Protestantsche dagbladen van liberale denkwijze meenen, dat zulke beginselen thans, nu zij openlijk beleden worden, door het Parlement moeten worden gewraakt.

— Ten gevolge van de vele ongelukken, die plaats hebben door het vlamvatten van vrouwenkleederen, geeft de *Medical Times* den raad om alle dames-kleedingstoffen te doen doortrekken met eene oplossing van zinc-chloride. Sedert den jammerlijken dood der danseres *Clara Webster* op een der Londensche schouwburgen, zijn al de mousseline kleedjes der actrices door dit middel vuurproef gemaakt.

— Verscheidene Engelsche officieren zijn uit Britsch-Indië te Southampton aangekomen. Calcutta bevond zich volgens hunne mededeelingen in een staat van beleg. De bruggen waren opgehaald en zeven Europesche regementen lagen in de stad. Onder de inboorlingen in geheel Indië moet de overtuiging heerschen, dat de Britsche heerschappij in Hindostan nog dit jaar een einde zal nemen. Men geloofde dat de koninklijke familie van Oude de hand in den opstand der inlandsche regementen gehad heeft. Men beschouwde de beweerde ergernis, welke men aan de godsdienstige vooroordeelen der inlandsche soldaten zou gegeven hebben, als een voorwendsel, waarvan de hoogere klassen zich bediend hadden om het misnoegen der mindere gaande te maken. In het presidentschap Madras houdt men den anti-Engelschen invloed voor minder sterk dan in het presidentschap Calcutta. In Bombay moet de Britsche magt verzekerd zijn. De aldaar wonende talrijke inlandsche partikulieren van invloed zijn ijverige aanhangers der Britsche heerschappij.

De Oost-Indische dagbladen dringen sterk aan op het aanleggen van spoorwegen. Ware de spoorweg van Calcutta naar Delhi voltooid geweest, dan zouden b. v. de verschrikkelijke tooneelen te Meerut en Delhi nimmer hebben plaats gehad, want in 20 uren tijds zouden massa's troepen daarheen zijn overgevoerd, terwijl thans 80 dagen hiertoe worden vereischt.

FRANKRIJK.

De uitslag der herstemming voor leden van het wetgevend ligchaam is van vrij groote beteekenis. De regering meende zeker te zijn van hare overwinning, vooral ten opzigte van generaal *Caivagnac*, doch zij heeft zich deerlijk in hare verwachting bedrogen. In vijf kiesdistricten van Frankrijk is eene tweede stemming noodig geweest, en in vier van deze heeft de kandidaat der oppositie de meeste stemmen bekomen. Drie er van werden in de hoofdstad zelve benoemd (zie de telegr. berigten in ons vorig nommer). De oppositie bragt daar 34,042, de voorstanders der regering 30,996 stemmen uit. De zege is dus wel zeer betwist, wat aan de nederlaag van 's Keizers regering een nog ernstiger karakter geeft. De regering had anders ook ditmaal geene middelen verzuimd om de belangstelling der kiezers op te wekken en deze aan te sporen om toch vooral op hare kandidaten te stemmen.

De strijd voor de verkiezingen is vrij hevig geweest. De cijfers verschillen slechts weinig met die der eerste stemming.

Dat de regering van die nederlaag voordeel trekken en ze als les beschouwen zal, is bijna niet te betwijfelen. Het bewind weet thans, dat de bevolking van Parijs, die altoos min of meer het *résumé* was van de bevolking van geheel Frankrijk, naar eene grootere vrijheid haakt. In het diepste der gemoederen ligt een streven, dat niet door spreken of schrijven kan worden uitgedrukt, maar dat op wettelijke wijze bij eene stemming aan het licht komt. Het ware dwaas deze uitlegging niet te geven aan de uitkomst der Parijsche verkiezingen; de vrienden der Fransche regering zouden haar eene ondienst doen, wanneer zij in de tegenwoordige omstandigheid tegenover zulke tastbare feiten als zich nu hebben voorgedaan, trachtten haar zinsbedrog voor te houden. Van de tien leden die voor Parijs in het Wetgevend Ligchaam zullen zitting nemen, zijn vijf regeringsgezind en behooren de vijf overigen tot de oppositie. De heeren *Olivier* en *Darimon*, die waarschijnlijk den eed zullen afleggen, zullen in de vergadering de organen van een krachtig en hardnekkig verzet zijn; geen tweedragt zal door hen worden gestookt, maar als moedige kampioenen voor hunne zaak, als onafhankelijke afgevaardigden zullen zij de waarheid zeggen, en daardoor aan den Keizer en het land wezenlijke diensten bewijzen. Wat *Cavaignac* betreft, reeds is opgemerkt, dat hij in ieder geval, hetzij hij den eed aflegt of weigert, zich vijanden zal maken; en wat eindelijk de heeren *Carnot* en *Goudchaux* aangaat, het is nog niet bekend of zij den eed zullen afleggen.

De *Estafette* heeft eene tweede waarschuwing ontvangen wegens een artikel over de verkiezingen.

— De *Moniteur* bevestigt het berigt, dat de Keizer en de Keizerin binnen kort aan Koningin *Victoria* te Osborne een bezoek zullen brengen. Het blad voegt er echter bij, dat HH

MM. geen verdere uitstapjes in Engeland zullen doen en het strengste incognito in acht zullen nemen.

Prins *Napoleon* heeft zich Zondag ingescheept, om een pleiziertogtje naar Engeland, Schotland en Ierland te doen.

BELGIË.

De terugzending van den heer *Blondeel* als Belgisch gezant uit Konstantinopel, maakt het hoofdonderwerp der gesprekken uit. De deswege door de regering openbaar gemaakte stukken hebben tegenspraak uitgelokt van den Turkschen gezant te Brussel, den heer *de Kerkhove*, die, in een' brief aan den minister van buitenl. zaken, zijne verontwaardiging lucht geeft over de beschuldigingen hem in den *Moniteur* toegevoegd. De Turksche gezant zegt niet, welke beschuldigingen tegen hem zijn geuit of wat eigenlijk zijne grieven zijn; hij belooft echter in dezen open brief, zich later uitvoerig te zullen verantwoorden.

Het beweren van de Londensche *Times*, dat de Verheven Porte door de terugzending van den heer *Blondeel* een bewijs van hare onafhankelijkheid heeft gegeven, wordt in Brussel niet zonder eenigen spot gelezen, en er zijn er die vragen, wie de paspoorten heeft gezonden of doen zenden, lord *Strattford* of het Turksch gouvernement?

— Met den 1sten dezer maand is in België de graanuitvoer vrij geworden en dadelijk heeft de handel hiervan partij getrokken Reeds op dien dag zijn verscheidene schepen met aanzienlijke ladingen koren (b. v. de stoomboot *Osy* met 6000 mud tarwe naar Engeland) uit Antwerpen vertrokken.

NEDERLAND.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

Beraadslagingen over het wetsontwerp op het lager onderwijs.

Zitting van Maandag, den 6den Julij.

Deze zitting was gewijd aan de behandeling der artt. 17—21.

Art. 17, voorschrijvende, dat de gemeenteraad het getal der scholen bepaalt, is zonder discussie *aangenomen*.

Art. 18, houdende, dat de hoofdonderwijzer des noodig wordt bijgestaan door een' kweekeling en hulponderwijzer, wordt, na eenige ophelderingen door den minister gegeven, *aangenomen*.

Art. 19 geeft tot verlerlei discussie aanleiding. Het luidt aldus:

» Aan elken hoofdonderwijzer wordt, behalve vrije woning, zoo mogelijk met een' tuin, eene jaarwedde toegelegd.

» In geval hem geene vrije woning kan verschaft worden, ontvangt bij eene billijke vergelding voor huishuur.

» Bij verschil tusschen den gemeenteraad en den onderwijzer, omtrent het bedrag der vergoeding, beslissen gedeputeerde staten.

» Ten behoeve van elken kweekeling, bedoeld in het voorgaande artikel, wordt den hoofdonderwijzer eene jaarlijksche toelage verleend.

» Aan elken hulponderwijzer wordt eene jaarwedde toegelegd.

» De jaarwedden en toelagen worden door den gemeenteraad, onder goedkeuring van gedeputeerde staten, bepaald.

» Voor een hoofdonderwijzer is het bedrag der jaarwedde ten minste *f* 400, voor een hulponderwijzer ten minste *f* 200. Het bedrag der toelage is ten minste *f* 25."

Hierop zijn onderscheidene amendementen voorgesteld, die achtervolgens door de voorstellers worden toegelicht en in discussie worden gebragt; als 1) door den heer *ten Cate*, die de twee volgende amendementen heeft ingediend, strekkende om na de 3de alinea als 4de alinea op te nemen: » Boven de vaste jaarwedde wordt hem een veranderlijk inkomen uit de schoolgelden toegekend, naar evenredigheid van het getal der schoolgaande kinderen;" en om vervolgens de voorlaatste alinea aldus aan te vangen: » De vaste jaarwedde, het veranderlijk inkomen en de toelagen worden" enz.

2) Door den heer *Hengst*, om alinea 7, over het bedrag der jaarwedde, te doen vervallen.

3) Door den heer *van Heyden Reinestein*, om aan het slot van het artikel te voegen de navolgende alinea: » In de gevallen, waarin met goedkeuring van ged. staten, overeenkomstig art. 23, door hoofd- of hulponderwijzers andere ambten of bedieningen worden bekleed, zullen de deswege genoten voordeelen voor *de helft* bij de berekening van het *minimum*, in dit artikel vastgesteld, in aanmerking komen."

De *minister van binnenl. zaken* bespreekt het eerst het amend. van den heer *Hengst*. Hij stelt op den voorgrond, dat de Kamer het eens zal zijn, dat het eene weldaad voor het onderwijs is, als men een minder bekrompen lot aan de onderwijzers kunne verzekeren. Die verbetering heeft, blijkens het voorloopig verslag, den meesten bijval bij de Kamer ondervonden. Het amendement van den heer *Hengst* zou aan al die verwachtingen den bodem inslaan. Als al. 7 wegvalt, dan blijft de bepaling van het tractement geheel over aan den gemeenteraad, onder goedkeuring van ged. staten. Hoe nu, als ged. staten hunne goedkeuring weigeren? En dit laatste kunnen zij doen, zonder dat zij echter de tractementen kunnen verhoogen. — Hij kan zich ook niet vereenigen met het amendement van den heer *van Heiden Reinestein*. De tractementen voor andere bedieningen moeten niet in mindering strekken van het tractement als onderwijzer: beide belooningen moeten geheel afgescheiden blijven. Hij stemt ook toe wat de heer *Meeussen* reeds gezegd heeft, dat zoo iets zou kunnen te weeg brengen: bestendiging van een min wenschelijken toestand. — Wat het amendement van den heer *ten Cate* betreft, over het nut daarvan kan weinig verschil bestaan; er kan verschillend over gedacht worden, en men kan ook aannemen, dat het genot van een veranderlijk tractement een prikkel voor den onderwijzer kan zijn; men kan ook aan den anderen kant zich soms meer ijver voorstellen bij het erlangen van een vast inkomen boven een variabel. Maar wat daarvan zij, de wet snijdt de gelegenheid voor de gemeenteraden niet af, om aan het stelsel van veranderlijk inkomen de voorkeur te geven. Jaarwedde en toelagen worden door de gemeenteraden bepaald; er wordt alleen een *maximum* voor het vaste tractement in de wet gegeven.

De voorstellers hebben daarop respectievelijk hunne amendementen nader verdedigd of daarin nog nadere wijzigingen gebragt, waarna al de amendementen zijn *verworpen*, als dat van den heer *Hengst*, met 41 tegen 22 stemmen, dat van den heer *ten Cate*, met 44 tegen 19 stemmen, en dat van den heer *van Heyden Reinestein*, met 60 tegen 3 stemmen, waarna het artikel onveranderd wordt *aangenomen* met 49 tegen 14 stemmen.

(*Tegen* de heeren: *Meeussen*, *Luyben*, *van Nispen van Sevenaer*, *Dommer van Poldersveldt*, *Beens*, *de Poorter*, *de Limpens*, *de Lom de Berg*, *Bots*, *van Wintershoven*, *Mackay*, *Hengst*, *Jespers* en *L. D. Storm*.)

Art. 20, houdende bepaling nopens de vereischten, om als hoofd- of hulponderwijzers te worden benoemd, wordt met algemeene stemmen *aangenomen*.

Op art. 21, — bepalende dat de hoofdonderwijzers door den gemeenteraad worden benoemd uit eene voordragt van zes personen, opgemaakt door burgemeester en wethouders, in overleg met den districts-schoolopziener na een vergelijkend examen enz., en de benoeming van hulponderwijzers uit eene voordragt van drie personen, — wordt door den heer *Dirks* het volgende amendement voorgesteld, namelijk, om tusschen de 1ste en 2de alinea van het art. 21. te voegen van dezen inhoud: » Daar waar, overeenkomstig art. 30, de kosten van het lager onderwijs komen ten laste van anderen, zijn deze geregtigd zich door eene commissie van hoogstens drie personen bij het examen te laten vertegenwoordigen. In dit geval wordt de voordragt, in overleg met die commissie, opgemaakt."

De heer *Gevers Deynoot* zegt, dat, volgens alin. 1, de voordragt geschiedt uit *zes* personen; hij vraagt of dit niet te veel is, vooral nadat men het beginsel van vergelijkend examen heeft aangenomen. Hij wil dit getal op drie terugbrengen en stelt alzoo voor, om in alin. 1 te lezen, in plaats van » *zes* personen": » uit eene voordragt van *drie* personen."

Over dit amendement, in verband met het vergelijkend examen, ontstaat eene discussie, die, bij het vergevorderd uur, morgen zal worden voortgezet.

Zitting van Dingsdag den 7den Julij.

De beraadslagingen worden op nieuw geopend over art. 21.

De heer *Sloet tot Oldhuis* stelt voor om de hoofdonderwijzers niet door den gemeenteraad, maar door den Koning te doen benoemen, uit eene voordragt van den gemeenteraad, houdende minstens drie personen; om het vergelijkend examen te doen plaats hebben niet ten overstaan van burgemeester en wethouders of eene commissie daaruit, maar ten overstaan van den gemeenteraad en van de plaatselijke commissie of van afgevaardigden uit die commissie; alsmede om de voordragt door ged. staten te laten doen, en het proces-verbaal van het gehouden examen, begeleid van hunne opmerkingen, aan den Koning te doen toekomen.

In den loop der beraadslagingen verandert de minister van binnenlandsche zaken, naar aanleiding van het voorstel van den heer *Dirks*, *c. s.* en dat van den heer *Gevers Deynoot*, de eerste alinea van het artikel in den volgenden zin:

» De hoofdonderwijzers worden benoemd door den gemeenteraad uit eene voordragt van minstens drie en hoogstens zes personen, opgemaakt door burgemeester en wethouders, in overleg met den districts-schoolopziener na een vergelijkend examen, door hem of onder zijn opzigt afgenomen ten overstaan van burgemeester en wethouders, of van afgevaardigden uit hun midden en van de plaatselijke schoolcommissie, of van afgevaardigden uit die commissie. De leden van den raad worden tot het bijwonen van dit examen uitgenoodigd.

» Waar overeenkomstig art. 30 de kosten van het lager onderwijs komen ten laste van anderen, en hun regt van medewerking tot de keuze van den onderwijzer tijdens de invoering dezer wet erkend is, kunnen zij zich door eene commissie van hoogstens drie personen bij het examen doen vertegenwoordigen. In dit geval wordt de voordragt ook in overleg met die commissie opgemaakt."

De heer *Dirks c. s.* en *Gevers Deynoot* trekken hierop hunne amendementen in.

De heer van *Hoëvell* daarentegen stelt voor om de geheele 2de alinea van het regeringsvoorstel weg te laten.

Het amendement van den heer *Sloet tot Oldhuis* wordt met 61 tegen 4 stemmen *verworpen*.

Het amendement van den heer van *Hoëvell* wordt met 46 tegen 18 stemmen *aangenomen*.

Het gewijzigde regeringsartikel 21 wordt daarna zonder hoofdelijke stemming *aangenomen*.

Daarna worden de beraadslagingen aangevangen over art. 22, handelende over de wijze waarop het schoolonderwijs moet plaats hebben. Vooraf wordt eene korte woordenwisseling gehouden over de vraag hoe of die overwegingen zullen gehouden worden, en besloten de drie eerste alinea's van het artikel afzonderlijk te behandelen en daarna de vierde alinea op zich zelve.

Over de drie eerste alinea's voerden het woord de heeren *Dommer van Poldersveldt*, *Blaupot ten Cate*, *van Lijnden*, *Wintgens* en *de Brauw*.

De heer *Dommer v. Poldersveldt* heeft zijn amendement ingetrokken, toegevende, dat ook dit aanleiding zou kunnen geven tot misbruik in de toepassing, doch tevens verklaard, dat hij tegen de wet zal stemmen, als het woord *Christelijk* daarin blijft.

De beraadslagingen zullen op morgen voortgezet worden.

's GRAVENHAGE, 8 Julij.

Bij kon. besluit van den 3den dezer is aan den heer *J. G. S. van Breda*, op zijn verzoek, met het einde der maand Junij 1857, verleend eervol ontslag uit de betrekking van hoogleeraar in de wis- en natuurkundige faculteit aan de hoogeschool te Leiden.

— De heer *de Bosch Kemper* antwoordt in de *Amst. Ct.* op hetgeen de heer *Groen* omtrent zijne artikelen over het lager onderwijs-ontwerp heeft gezegd. De heer *Kemper* houdt de juistheid van zijn gezegde staande, wachtende op inlichting van den heer *Groen*, om van onjuistheid overtuigd te worden, en dan eerst zijn onregt te erkennen, als dit mogt blijken.

— De Tweede Kamer heeft van de Regering een gewijzigd ontwerp van wet tot regeling der regterlijke magt ontvangen. De *Ass. Ct.* deelt daaromtrent het volgende mede: De afschaffing der provinciale hoven en de overdragt hunner regtspraak aan de arrondissements-regtbanken zijn de grondslag der voordragt gebleven; maar op eenige andere punten is zij gewijzigd overeenkomstig de bij het voorloopig onderzoek in de afdeelingen der Kamer geuite inzigten. De gewigtigste van die wijzigingen zijn:

1) dat men ten aanzien van het grondwettige toezigt van den hoogen raad op de regtspleging, tot het thans bestaande stelsel van cassatie teruggekeerd is;

2) dat ook ten aanzien der kantonregters nagenoeg het bestaande wordt behouden. Onder afschaffing hunner emolumenten, wordt hunne bezoldiging vermeerderd. Aan de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongeregten wordt van 's Rijks wege eene bezoldiging toegelegd. Het getal kantongeregten echter zal verminderd worden.

» Het is te hopen, zegt het *Resid.blad*, dat de Kamer zal kunnen besluiten, om deze gewigtige aangelegenheid, die alsnu in staat van wijzen gebragt is, nog vóór het eind der tegenwoordige zitting af te doen."

— De derde haringjager is gisteren te Vlaardingen aangekomen met 154 ton.

— Men verneemt uit eene goede bron van het Kralinger veer, dat gedurende de afgeloopen maand Junij alléén door de visscherijen *de Merode* en *Eendragt* de aan den afslag aangebragte zalmen zijn verkocht voor de belangrijke som van p. m. *f* 32,000. Dit is nog behalve de visscherij aldaar, *de Goede Verwachting*, die ook eene goede vangst aanbrengt om op dezelfde markt te worden verkocht. Men schrijft deze aanmerkelijke opbrengst der zalmen voornamelijk toe aan de aanhoudende groote vangst en de hooge prijzen, waarvoor dezelve worden opgekocht, hetwelk nog voortduurt. Velen worden naar Duitschland, doch het grootste gedeelte naar Engeland verzonden, omdat er in Schotland en Ierland zeer weinige zalmen worden gevangen, en in Londen van die kanten een zeer gering getal wordt aangebragt.

MIDDELBURG, 7 Julij.

Door de arrond.-regtb. alhier is, in eene gisteren gehouden zitting, regtsingang met bevel tot gevangenhouding verleend tegen *P. J. van Eersel*, vroeger winkelier, verdacht van moedwillige brandstichting, wiens voorloopige aanhouding bereids gemeld is.

Men beweert, dat deze persoon zijne woning een kwartier uurs vóór het uitbarsten van den brand heeft verlaten, zoo als hij dan ook erkent, terwijl er geen vuur in huis aanwezig was. Hij is door verschillende personen alstoen op eenen binnenweg naar Vlissingen gezien; men heeft hem op den brand opmerkzaam gemaakt, gezegd dat die in zijne buurt, ja men beweert zelfs, in zijne woning was, en hij heeft zijnen weg vervolgd, hier en daar een glas water vragende. Wat ook van deze geruchten zij, zoo veel is zeker, dat noch hij, noch de zijnen een oogenblik bij de ramp, of den volgenden dag, zigtbaar zijn geweest.

Het vuur onder de puinhoopen is ook heden, den negenden dag na den brand, en in weerwil van den stortregen op Zondag, nog niet gebluscht. Men heeft nog ongeveer *f* 3000 aan zilver bijna ongeschonden, hier en daar verspreid, gevonden; eene brandkast is evenwel in honderde stukken van onder het puin te voorschijn gekomen. Deze brandkast was afkomstig uit de fabrijk van *Giesbers* te Roermond. Gelukkig dat de eigenaar de voorzigtigheid heeft gehad bij de uitbreiding van den brand daaruit alles te doen overbrengen.

Dit voorval heeft het vertrouwen op dergelijke kasten zeer doen verminderen. De *Middelburgsche Cour.* zegt hierover het volgende: Wij waren getuige van het onderzoek van eene zeer kostbare brandkast van genoemden fabrijkant, waarbij gebleken is dat de ruimte tusschen de betrekkelijk dunne ijzeren platen met hout was gevuld, terwijl die platen, even als het slot, alleen met houtschroeven daarin waren bevestigd.

KOEVORDEN, 6 Julij.

Voor zes jaren hadden de bewoners van het Hollandsche Veld, gemeente Hoogeveen, behoefte aan eene Protestantsche kerk; er waren door bemoeijingen van invloedrijke personen gelden bijeengebragt, echter ontbrak ten laatsten nog *f* 2000 benoodigd voor den bouw. Dit vernam een letterkundig, hier wonend Israëliet; hij schreef eene predikatie en deed die uitgeven met het doel om de opbrengst daarvan te doen strekken tot stijving der ontbrekende som. Bereids hadden HH. MM., prins *Frederik*, leden van het hof en meerdere grooten van den lande ingeteekend, toen de synode plotseling de ontbrekende som toestond.

Thans venemen wij, dat genoemde schrijver een' zeer vleijenden brief met geschenk ontving van een buitenlands hooggeplaatst Protestant, zoo om het stuk zelf als om het genoegen, dat de schrijver als Israëliet hierdoor het bewijs had geleverd, hoe verdraagzaam in Nederland de onderscheidene gezindten onderling zijn. (*Handbl.*)

GRONINGEN, 9 Julij.

De dag, die ons herinnert aan Groningen's bevrijding in 1672, zal ook weder dit jaar feestelijk worden herdacht. Reeds heeft de commissie voor de regeling der feestviering zich vereenigd, om daaromtrent een plan te ontwerpen. Met blijdschap verneemt men, dat zij ook nu weder heeft besloten den gedenkdag met een Godsdienstig muzijkfeest te beginnen, door eene harddraverij als naar gewoonte te vervolgen en met eene illuminatie door middel van gas te eindigen. Wat dit laatste betreft, gelooft men, dat deze afwisseling, in stede van een vuurwerk, den ingezetenen van Groningen en ook hun die daar buiten wonen welkom zal zijn, te meer daar men voornemens is aan die illuminatie nog eenige vuurwerken te verbinden.

Voor de uitvoering van die verschillende festiviteiten heeft de commissie reeds toezegging ontvangen van het gewoon subsidie uit de gemeentekas; doch daar deze toelage op verre na niet voldoende is de noodzakelijke uitgaven te bestrijden, zal zij zich eerstdaags weder bij Groningens ingezetenen vervoegen met eene lijst van inteekening, om door hunne zoo mogelijk milde en ruime bijdragen tot de uitvoering van bovengenoemde feestelijkheden te worden in staat gesteld.

Wij verwachten dat de commissie in hare goede meening omtrent deze bijdragen niet zal worden teleurgesteld, maar dat ook nu op nieuw zal blijken op welk eenen prijs de Groningers dezen voor hen zoo belangrijken feestdag schatten.

— Naar wij vernemen, is gisteren avond gevangen genomen E. E., wonende buiten de Boteringepoort alhier, en wel ter zake dat hij verdacht wordt gehouden van voor eenige dagen zijn door hem zelven en anderen bewoond wordend huis, staande buiten genoemde poort, in brand te hebben gestoken. Bovengenoemde E. E. staat bekend als verslaafd aan den sterken drank, waaraan ook de achteruitgang zijner zaken is toe te schrijven; hij is ook meer gevreesd dan bemind, weshalve de verwijdering uit zijne buurt aan velen aangenaam zal zijn.

Ook is, zoo wij vernemen, gevangen genomen een jeugdig meisje, alhier geboren, en laatstelijk opgenomen geweest in het alhier gevestigde Luthersch armhuis, als hebbende zich schuldig gemaakt aan diefstal van onderscheidene goederen, welke goederen toebehoorden aan meisjes die mede in genoemd gesticht waren opgenomen.

— Gisteren avond, tusschen 6 en 7 uur, had een jongen, die aan het Boterdiep alhier werkzaam was op eene aldaar liggende schuit, het ongeluk uit te glijden en in het diepe water te storten. Onderscheidene menschen waren hierbij tegenwoordig; niemand echter durfde zich te water te begeven. Gelukkig komt daar de broodbakker J. Scholten voorbij, en het ongeluk ziende, aarzelt hij niet zonder veel dralens in het water te springen. Na veel inspanning mogt hij dan ook het genot smaken, den reeds in zinkenden toestand verkeerenden knaap, hoewel in bewusteloozen toestand, aan wal te brengen.

— Men verneemt, dat zich als schrijver der verhandeling, waaraan door de regtsgeleerde faculteit het *accessit* is toegewezen, heeft bekend gemaakt de heer G. Wicherlink, student in de regten aan de hoogeschool te Utrecht.

— Maandag morgen omstreeks 10 uur is door eene hevige windvlaag eene in aanbouw zijnde boerenschuur van T. Hommes, onder Woldendorp, gedeeltelijk omvergerukt en van pannen ontbloot.

— Ten aanzien van de te velde staande vruchten kunnen uit Westerwolde gunstige berigten medegedeeld worden. De rogge, die, wel is waar, op eenige plaatsen dun staat, is over het algemeen uitmuntend beladen en schijnt zwaar koren en een rijken oogst te zullen opleveren. — De veenboekweit heeft zich sedert eenige dagen ten gevolge den gevallen regen uitmuntend ontwikkeld en staat thans over het algemeen goed. — De aardappelen en andere zomervruchten beloven mede een goeden oogst.

— Wij hebben in ons vorig nommer gezegd, terug te zullen komen op de rampen, door het onweder van l.l. Zondag in ons land te weeg gebragt. Het is eene treurige taak, die wij op ons hebben genomen, want het tafereel, 'twelk van onderscheidene kanten daarvan wordt opgehangen, is allerdroevigst.

Wat deze provincie aangaat, zijn de ongelukken betrekkelijk gering te noemen, terwijl de regen, die zich bij het onweder ontlastte, overal verkwikking aan de uitgedroogde landen heeft aangebragt, zoodat men de heerlijkste verwachting omtrent den oogst mag koesteren.

Uit Vlagtwedde wordt ons geschreven, dat het onweder daar verschrikkelijk heeft gewoed. Omstreeks één uur des nachts sloeg de bliksem te gelijkertijd in twee naast elkander gelegene woningen. De daardoor in eene dier woningen ontstane brand werd dadelijk ontdekt en gelukkig gedempt. — Opmerkelijk is het, dat de bliksem door een blikken doosje is geslagen, zonder dat het van de plank, waarop het stond, is gevallen. Een der bewoners dier huizen, die men aanvankelijk meende dat door den bliksem was getroffen, schijnt er gelukkig met den schrik te zullen afkomen.

Te Winschoten is een paard van H. Boven doodgeslagen.

Te Nieuwolda schoot, ongeveer tusschen 2 en 3 uur in den nacht, een sterke bliksemstraal door de lucht, oogenblikkelijk opgevolgd door een' buitengewoon zwaren donderslag. Waarschijnlijk is door deze bliksemstraal eene der wieken van een in 't westen dier gemeente staanden watermolen over hare geheele lengte gespleten, zonder brand te veroorzaken.

Hierbij bepaalt zich, voor zoo ver wij weten, in deze provincie de schade door het onweder veroorzaakt, maar heviger heeft het gewoed en noodlottiger is het geweest in andere, vooral in de zuidelijke gewesten. Van de verwoesting die in Arnhem, vooral door de ontzettende hagel, of liever ijsbrokken, is aangerigt, hebben wij reeds melding gemaakt.

De stad zelve was op den morgen na de ramp, vol bedrijvigheid; de ingezetenen twistten om de glazenmakersknechts en bazen, die alles niet zoo spoedig konden herstellen. Daarenboven was er in de stad geen genoegzame voorraad glas voorhanden om de verbrijzelde ruiten te vervangen; ook op de buitenplaatsen zijn alle broeiramen en alle scheplichten en lantaarns vernield, zoodat men Amsterdam en Rotterdam te hulp heeft moeten roepen.

Ook in de omstreken dier stad, ja in geheel Gelderland, was de uitwerking van het noodweder hevig. Uit Velp schrijft men, dat de hagel in zulk eene massa en in zulke groote vormen nederviel, dat spoedig daarmede de grond geheel overdekt was. Men raapte vijf stukken op, die te zamen op de schaal gelegd de zwaarte hadden van een Ned. pond. Vooral in Beekhuizen en op Rozendaal ontlastte de bui zich op een vreeselijke wijze; de te velde staande vruchten zijn daar geheel vernield. Op het bekende buiten het Lange Water werden meer dan 2000 glasruiten verbrijzeld. — Gedurende den afgeloopen nacht, zoo schrijft men uit Apeldoorn, woedde er boven dit dorp en omstreken een zoo ontzettend onweder, dat zelfs oude lieden er geen voorbeeld van weten te noemen. In verschillende rigtingen, doch op grooten afstand, ontwaarde men van hier brand, terwijl alhier een huis door den bliksem in brand geraakte en in weinig oogenblikken in de asch werd gelegd. — Te Elburg is een nieuw gebouwde houtzaagmolen door den bliksem getroffen en geheel afgebrand.

De hagelslag die het onweder vergezelde, heeft vooral in de Betuwe zijne vernielende kracht doen gevoelen. Het vee is er ernstig door gewond. De veldvruchten hebben veel geleden. De tabak en het koolzaad zijn geheel verhageld. Vooral het dorp Driel heeft veel geleden. Te Ophemert wordt de schade aan tabak op *f* 30- à 40,000 begroot Zij is daar aan flarden geslagen en zelfs de stronk is deerlijk geteisterd.

De hagelslag is echter zeer plaatselijk gevallen, want men kon den eenen akker verwoest zien en de daarnaast gelegene heeft geen schade, en weder de tweede of derde is getroffen. Intusschen leverde de aanblik van de verwoesting een jammerlijk schouwspel.

Te Utrecht is de bliksem in een huisje in de Kaatsteeg geslagen, zonder schade aan te rigten, terwijl in de Katharijne-straat eene vrouw op straat werd getroffen, die bewusteloos in eene nabij zijnde woning werd gedragen. De postkar van daar naar Breda is even buiten de stad in den Vaartschen Rijn gereden, terwijl de postiljon nog even den tijd had er af te springen. — Wat de provincie Utrecht betreft, zoo is ook onder de gemeente Maartensdijk eene boerderij, toebehoorende aan den heer Bosch van Drakensteyn, afgebrand, terwijl op een nabij Wijk bij Duurstede gelegen uiterwaard eene koe door den bliksem getroffen en gedood is.

In de nabijheid van Delft is eene boerenwoning totaal afgebrand. Te Voorburg is een molen door het bliksemvuur getroffen, alsmede een te Bleiswijk.

In Noordbrabant heeft de hagelslag op onderscheidene plaatsen de granen deerlijk geteisterd en de blijde hoop van menig landbouwer in een oogenblik vernietigd. In de gemeente Hoeven is al de te veld staande boekweit geheel afgemaaid, en daaraan eene schade toegebragt, welke men voorloopig

BIJBLAD No. 9.

VERSLAG

Behoort bij de Groninger Courant van
10 *Julij* 1857, *no.* 82.

VAN DE HANDELINGEN DER PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN.

Provinciale Staten van Groningen.

Zitting van Woensdag den 8sten Julij.

Er zijn 41 leden tegenwoordig; afwezig: de heeren TIGCHELAAR, HOUWING, BRONGERS en VAN SLOOTEN.

Na lezing en goedkeuring der notulen van het verhandelde in de vorige zitting, deelt de voorzitter mede, dat door de afdeelingen zijn benoemd tot voorzitters: de heeren HOMAN, DE HAAN en VAN ITTERSUM; tot onder-voorzitters: de heeren DIJKHUIS, SMID en SCHILTHUIS; tot rapporteurs in zake finantiën: de heeren M. V. D. TUUK, VAN LOON, VENEMA en R. A. QUINTUS; tot rapporteurs in zake dijken, wegen en wateren: de heeren VELTMAN, DE MAREES VAN SWINDEREN, WIERDA en LEWE QUINTUS.

Hierop wordt mededeeling gedaan van de volgende ingekomen stukken:

1) Missive van burg. en weth. van Marum, d.d. 4 Julij, ten geleide eener memorie over den aan te leggen kunstweg langs de gemeenten Leek en Marum, — alsmede adres van S. A. COLDEWEIJ c.s. te Marum, verzoekende gunstig te willen beschikken omtrent den aanleg van dien weg. — Deze stukken worden niet gelezen, maar naar de afdeelingen verzonden om te gelijk met de andere daarop betrekkelijke stukken te worden behandeld.

2) Adres van L. VAN DER TUUK c.s., landbezitters in het voormalige Winsummer- en Schaphalster zijlvest, aandringende op de herstelling van dat zijlvest als afzonderlijk waterschap. — Ook dit stuk wordt ongelezen naar de afdeelingen verzonden, om met de andere daarop betrekkelijke stukken in behandeling te worden genomen.

Verder wordt overgegaan tot de verkiezing van het buiten-[illegible] Ged. Staten, [illegible] provinciale [illegible] is als volgt: de heer WICHERS verkrijgt 22 stemmen, PICCARDT 8, J. W. QUINTUS 3, M. V. D. TUUK 3, LEWE QUINTUS, O. Q. I. J. V. SWINDEREN, ROEMELING en VAN ITTERSUM ieder 1 stem. De heer WICHERS is alzoo benoemd en verklaart zich bereid die betrekking te aanvaarden.

De beide volgende rapporten worden vervolgens uitgebragt:

a) Bij monde van den heer J. W. QUINTUS, op de rekening en verantwoording van de commissie voor de paardenfokkerij en haar verslag over 1856. — Op de rekening zijn geene aanmerkingen gevallen; de commissie adviseert haar goed te keuren, en voorts om het verslag voor kennisgeving aan te nemen. — Ter visie.

b) Bij monde van den heer DE SITTER, op eene missive van het bestuur van het waterschap Wester-Stads-Hamrik, waarbij wordt aangedrongen op de vaststelling van het concept-reglement voor dat waterschap. — De commissie is van oordeel dat, met het oog op het besluit der Staten van den 14den Nov. 1855, betreffende de oprigting van het waterschap Westerkwartier, alleen volstrekte noodzakelijkheid er toe moet leiden om, hangende het plan tot indeeling van dit waterschap, een nieuw reglement voor een onderdeel daarvan te onderzoeken en vast te stellen. Na gevoerde correspondentie met het bestuur van het waterschap Wester-Stads-Hamrik is ook dit, even als de commissie, er van overtuigd geworden, dat, zonder nadeel voor den geregelden gang van zaken, de vaststelling van het reglement kan worden uitgesteld. De commissie heeft dien ten gevolge het reglement niet onderzocht, maar stelt voor de stukken aan Ged. Staten terug te zenden, met verzoek om, des geraden oordeelende, in eene volgende vergadering der Staten weder ter tafel te brengen.

Geene werkzaamheden meer aan de orde zijnde, wordt de zitting verdaagd tot morgen.

Zitting van Donderdag den 9den Julij.

Aanwezig 28 leden; de heeren BRONGERS, LEWE QUINTUS, LAND, R. A. QUINTUS, VENEMA, NOORDHOF, V. D. HELM, WIERDA, WIERTSEMA, BONTHUIS, V. SLOOTEN, ENGELKENS, TIGCHELAAR, HOOITES, BROUWER, HEERES en HOUWING zijn afwezig.

Op nieuw zijn ingekomen.

1) Voordragt van Ged. Staten, d.d. 8sten Julij, rakende het verleenen van eene toelage uit prov. fondsen aan den rijksveearts D. V. SETTEN JR. te Godlinze. — Ongelezen naar de afdeelingen verzonden.

2) Voordragt van dezelfden, d.d. 8sten Julij, betreffende den aanleg van een kunstweg in het noordelijk Westerkwartier. — Deze stukken, die nog al uitgebreid zijn, worden niet gelezen naar de afdeelingen verzonden.

Alsnu worden volgende vroeger ingekomene stukken aan de orde gesteld:

1. Voordragt van Ged. Staten, inzendende rekening en verantwoording der prov. inkomsten en uitgaven over 1855. — Overeenkomstig die voordragt wordt het ontwerp-besluit vastgesteld.

2. Besluit van dezelfden, met afschrift eener missive van den minister van binnenl. zaken, behelzende beschouwingen betrekkelijk den verkoop van prov. eigendommen. — Voor notificatie aangenomen.

3. Mededeeling van dezelfden over den stand der waterpassingen in deze provincie. — Voor notificatie aangenomen.

4. Rapport over de rekening en verantwoording der commissie voor de paardenfokkerij en haar verslag over 1856. — Overeenkomstig de conclusie besloten.

5. Rapport over eene missive van het waterschapbestuur Wester-Stads-Hamrik (zie boven sub *b*.)

De heer J. W. QUINTUS stelt, als wijziging op de conclusie der commissie, voor, de stukken aan Ged. Staten terug te zenden met verzoek om dezelve in *de* volgende vergadering der Staten weder ter tafel te brengen. Hij zegt, dat de ingelanden van het Wester-Stads-Hamrik groot belang hebben bij de vaststelling van het reglement voor dat waterschap; zij hebben dat reglement ingediend geheel overeenkomstig het grondreglement, maar dit is tot nu toe altijd blijven liggen. Zoo nu de vaststelling onbepaald werd uitgesteld, zouden de Staten niet handelen overeenkomstig de bedoelingen van den wetgever zelven.

De heer DE SITTER verdedigt de conclusie der commissie; zij heeft een onbepaald uitstel voorgesteld, omdat zij meende, dat door de vaststelling van dit reglement niet mogt worden ingegrepen in het groote werk, de indeeling van het waterschap Westerkwartier, waarvan het hier bedoelde waterschap een onderdeel zal uitmaken.

De heeren DIJKHUIS en DE HAAN voeren ook nog over deze zaak het woord, waarna het amendement van den heer QUINTUS, in stemming gebragt, wordt verworpen met 23 tegen 4 stemmen. (*Voor:* de heeren *Quintus*, *O. Q. I. J. van Swinderen*, *van Ittersum* en *Homan*).

De conclusie der commissie wordt hierop, zonder hoofdelijke stemming, goedgekeurd.

De zitting wordt verdaagd tot Maandag te 11 uur.

Uitvoerig en Beredeneerd Verslag van den toestand der provincie Groningen, over het jaar 1856,

gedaan aan de Staten dezer provincie.

(*Vervolg van het vorig nommer.*)

Hoofdstuk XIII, over den *landbouw*, laten wij hier, op verzoek, in zijn geheel volgen:

Algemeene toestand. De berigten uit al de gemeenten van dit gewest en van de leden der commissie van landbouw laten ons toe, ook dit maal een over het algemeen zeer gunstig tafereel van den landbouw op te hangen. Wel hebben er eenige gewassen geleden, en daaronder het voor dit gewest zoo gewigtig koolzaad, terwijl ook de prijzen der granen en der meeste voortbrengselen van den landbouw in de laatste maanden des jaars zijn gedaald; maar over het algemeen mag men tevreden zijn over de hoeveelheid der voortbrengselen van den akkerbouw, in verband met de hooge prijzen, die gedurende het grootste gedeelte des jaars te bedingen waren. De ingezetenen van dit gewest hebben daarenboven zeer groote voordeelen genoten van de veeteelt, inzonderheid van runderen, schapen en varkens, die even als alle ander vee het gansche jaar door hooge prijzen hebben opgebragt, terwijl de boter overvloedig heeft opgeleverd en het geheele jaar door eenen vroeger bijna ongekenden hoogen prijs gegolden heeft.

Koop- en huurwaarde der landerijen. De prijzen der landerijen zijn van de aanzienlijke hoogte, die zij in 1855 hadden bereikt, nog geenszins gedaald. Dezelfde prijzen der landerijen, zoo in koop als in huur, welke in het verslag over 1855 zijn opgegeven, kunnen nog als geldende worden aangenomen, ja zijn zelfs nog iets verhoogd, gelijk uit enkele bijzonderheden kan blijken.

Onder Baflo b. v. is eene geheele boerenplaats met eenigzins mest-begeerig land, verkocht naar evenredigheid van *f* 1000 het bunder.

Elders in het Hunsingo-kwartier zijn boerderijen, bezwaard met eene jaarlijksche vaste huur van *f* 6 van het bunder, verkocht naar *f* 1000, en afzonderlijke stukken naar *f* 1500 tot *f* 2000 het bunder.

Onder de gemeente Bedum is eene boerderij van 31 bunders, zijnde voor ⅓ bouwland en voor ⅔ oud groenland, in haar geheel verhuurd voor eene jaarlijksche huur van *f* 2875, hetwelk met de bijkomende kosten meer dan *f* 100 van het bunder beliep, — niettegenstaande het land laag gelegen is en door kunst boven water moet worden gehouden.

Voorbeelden van huur van losse stukken land, afwisselende van *f* 40 tot *f* 120 het bunder, worden onder anderen uit Ten Boer, Midwolda en Nieuwolda, — van *f* 70 tot *f* 125, uit Finsterwolde, — van *f* 80 tot *f* 160, uit Grijpskerk medegedeeld. Onder Noordbroek, waar voor grootere perceelen eene huur van *f* 48 tot *f* 60 's jaars van het bunder betaald wordt, worden kleine akkers tot huishoudelijk gerief tot veel hooger prijzen, soms voor *f* 150 tot *f* 250 het bunder 's jaars, verhuurd; welke prijzen echter natuurlijk alleen dáár kunnen gelden, waar de landbouw in zijne uitoefening aan den tuinbouw nadert en welke prijzen geenszins algemeen zouden kunnen worden; maar die dan toch bewijzen, hoeveel bij naauwgezette zorg en goede behandeling uit eene kleine plek gronds te maken is.

Men verneemt dan ook met genoegen, dat aan den tuinbouw in vele streken uitbreiding gegeven wordt. Bepaaldelijk meldt men dit uit de gemeente Winschoten, waar gewezen wordt op de verbetering, die de grond hierdoor ondergaat, op het geldelijk voordeel voor den eigenaar, blijkbaar uit de hooge huurprijzen, (*f* 120 tot *f* 140 het bunder) en op het groote voordeel, dat daaruit voor den arbeidenden stand, die deze gronden bewerkt, daarenboven voortvloeit.

Maatschappijen en genootschappen. Bij den zoo algemeen gunstigen financiëlen toestand der landbouwers in dit gewest, blijkt de maatschappij van landeigenaren en vastbeklemde meijers, tot het verstrekken van voorschotten, thans minder noodig te zijn. Althans het getal der leden is van 31 tot 25, en het kapitaal van *f* 142,400 tot *f* 116,600 gedaald, doordien 6 personen te zamen *f* 25,800 hebben afgelost.

Het genootschap ter bevordering der nijverheid te Onderdendam telt thans 346 leden, verdeeld in 7 afdeelingen; — de maatschappij van landbouw in de provincie Groningen 566 leden, verdeeld in 11 afdeelingen; — de maatschappij van land- en tuinbouw te Wehe, *de Marne* genaamd, 358 leden. Daarenboven heeft men de departementen Groningen en Noordhorn der Nederlandsche maatschappij ter bevordering der nijverheid, met 110 en 15 leden. Er zijn dus zeer vele gelegenheden tot gemeenschappelijke bevordering van de belangen van den landbouw, het hoofddoel der vereeniging.

Gelijk deze vereenigingen blijken zijn van eene in dit opzigt levendig gevoelde behoefte, zoo werken zij op meer dan ééne wijze krachtdadig mede tot bevordering en ontwikkeling van den landbouw in dit gewest.

Tot datzelfde doel hebben ook de provinciale commissie van landbouw en de landhuishoudkundige school te Groningen medegewerkt; terwijl laatstgenoemde instelling door het geven van onderrigt in de landhuishoudkunde, in verband met de daarmede naauw verbondene natuurkundige wetenschappen, meer en meer algemeene kennis van dit belangrijk vak verspreidt.

Ook te lande begint men meer belang in het landhuishoudkundig onderwijs te stellen en kunnen wij met genoegen vermelden, dat de onderwijzer DE VRIEZE, te Oude Pekela, voor de leerlingen der hoogste klasse van de lagere school aldaar en ook voor ouderen over dat vak een' cursus geopend heeft, die, ofschoon nog niet talrijk bezocht, door de leerlingen getrouw en met blijkbare belangstelling wordt gevolgd. Deze lessen worden tweemalen in de week, na de gewone schooluren, door 8 leerlingen bijgewoond, tegen eene geringe schadeloosstelling van 10 cent per uur voor iederen leerling.

Tentoonstellingen zijn er gehouden te Appingedam op den 19den, 20sten en 21sten Augustus van voortbrengselen van land- en tuinbouw, van fabrijks- en handwerksnijverheid en van werktuigen voor den landbouw, afkomstig uit het arrondissement Appingedam en de gemeente Slochteren, alles voor rekening van de afdeeling Appingedam van het genootschap ter bevordering der nijverheid te Onderdendam, gesteund door vrijwillige bijdragen van leden des genootschaps en onderscheidene andere personen; voorts te Nieuwe Schans van paarden en runderen, van wege de afdeeling Beerta van genoemd genootschap; te Oude Pekela van paarden, bij gelegenheid der algemeene vergadering van de maatschappij van landbouw in deze provincie; te Bellingewolde van wege de afdeelingen van deze maatschappij, van voortbrengselen van land- en tuinbouw, alsmede van vee en jonge paarden, en te Zuidbroek eene algemeene tentoonstelling van vee, pluimgedierte en werktuigen, van wege de genoemde maatschappij van landbouw.

Eindelijk hield de maatschappij van land- en tuinbouw *de Marne* eene tentoonstelling van vee in Junij en van vruchten in October.

Invoer van nieuwe gewassen, werktuigen en veerassen. Ten aanzien van nieuw ingevoerde verbeteringen willen wij, even als in vorige jaren, eerst van den grond, daarna van de werktuigen, en eindelijk van de planten en dieren spreken.

Op eenige oude kleigronden in het Oldambt heeft men in de laatste jaren meer werk gemaakt van de ontwatering dier landen, door op iedere 20 of 25 Ned. ellen een' greppel te graven dwars door de akkers, ter diepte en wijdte van een Ned. el, dien uitgegraven grond regelmatig naar het midden der akkers te brengen en de greppels met stroo en losse aarde weder aan te vullen. Dit kan veel tot verbetering toebrengen; maar het *draineren* met droogbuizen schijnt op den duur verkieslijk.

Deze bewerking, welke in onze vochtige luchtstreek, naar ons inzien, meer algemeen zal moeten worden, begint zich in dit gewest, alhoewel langzaam, te verspreiden. Dit wordt onder anderen gemeld uit Grijpskerk, Baflo, Warffum, Usquert, Uithuizen en Delfzijl. Onder Usquert neemt deze handelwijze vooral toe op den polder; terwijl men aan den te hoogen waterstand in het binnenland toeschrijft, dat die kunstbewerking daar niet in dezelfde mate toeneemt als op den polder.

Zij die deze wijze van droogleggen hebben toegepast, twijfelen niet meer aan hare doeltreffende werking. Een enkel wezenlijk nat jaar zal voorzeker ook de ongeloovigsten van het groote voordeel dezer wijze van drooglegging der landerijen overtuigen.

In den omtrek van Zuidbroek worden hiermede ook vele proeven, ofschoon veelal nog maar zeer in het klein, genomen. De uitkomsten zijn ook daar tot dusverre geheel naar wensch; althans op die plaatsen, waar de pijpen goed gelegd zijn. De gronden, die hoog genoeg boven den waterspiegel liggen, krijgen door het draineren ten allen tijde eene volkomen drooge ligging; de zoo kostbaar te onderhouden opene watervoren kunnen geheel vervallen; de grond kan meer gelijkmatig, zoo wel overlangs als overdwars bewerkt worden, waardoor nieuwere werktuigen op den akker in gebruik kunnen komen, iets waartegen de aanwezigheid der watervoren tot nu toe een bijna onoverkomelijk beletsel was, en eindelijk verkrijgt men door het wegvallen dier voren eene niet onaanzienlijke aanwinst van grond.

Men verheugt zich alzoo, dat de commissie van landbouw op haren uitgeloofden eereprijs voor het fabrijkmatig vervaardigen van draineerpijpen, in dit gewest, eene der bekrooning waardige inzending heeft ontvangen en dat deze pijpen alzoo thans ook binnen deze provincie vervaardigd worden, namelijk bij den heer T. JANSEN, te Tuikwerd, gemeente Delfzijl, aan wien de door de commissie uitgeloofde gouden medaille is toegewezen. Den groote aftrek, welke deze buizen hebben, is echter de oorzaak, dat de prijzen derzelve nog niet zoo laag zijn als in het belang van den landbouw anders wenschelijk was. Men hoopt alzoo, dat aan het fabrijkmatig vervaardigen dezer buizen steeds meer uitbreiding zal gegeven worden.

Het overbrengen van klei uit de diepere lagen of het zoogenaamde bekleijen van ligte, dargachtige, minder waarde hebbende gronden wordt voortgezet, inzonderheid onder de gemeenten Ten Boer, Loppersum, Appingedam, Delfzijl, Noordbroek en Hoogkerk en geeft eene belangrijke en, wat vooral van gewigt is, eene duurzame verbetering. Landen, die vroeger weinig waarde hadden, worden na de aanbrenging dezer verbetering thans tot hooge prijzen verkocht. Een voorbeeld daarvan wordt ons uit Loppersum medegedeeld, waar eene boerderij groot 28 bunders, belast met eene vaste huur van *f* 100, zijnde vroeger van weinig waarde, thans voor *f* 24,000 verkocht is en alzoo met de beste hoog liggende zavelgronden in waarde gelijk staat.

In de gemeente Ten Boer en zoo ook elders meent men, dat deze en andere verbeteringen nog veel spoediger zouden plaats vinden, indien de algemeene stand des waters in betrekking tot de landerijen lager was.

Ook op de ligte gronden onder de gemeenten Kantens, Bedum, Winsum en Baflo, waar eene goede kleisoort onder den bouwgrond is gelegen, wordt deze meer dan vroeger naar boven gebragt, ten einde de bovenste teelaarde te verbeteren, hetwelk voortreffelijke uitkomsten geeft.

Aan de bewerking van den grond wordt steeds veel moeite gedaan. In vele streken van het Westerkwartier en van Westerwolde laat dit, naar men meent, echter nog te wenschen over. In de laatstgenoemde streken behoorde vooral de ondergrond der essen en bouwten meer gebroken te zijn en alzoo meer geschikt gemaakt voor wortelgewassen, boonen en klaver; doch men begint daar thans meer werk te maken van de vermenging van den gewonen zandgrond met veen en vooral met leem, dat in den omtrek verkrijgbaar is.

Wat de bemesting der landerijen betreft, zoo wordt hiervan thans veelal meer en beter werk gemaakt dan vroeger, toen men den mest dikwijls zeer lang onbedekt op het veld liet liggen en voor geen spoedige overdekking met aarde zorgde.

De groote duurte der mestspeciën heeft in de laatste jaren de aandacht meer op het gebruik van kunstmeststoffen doen vestigen, en men verheugt zich alzoo, dat er zich een handelaar in kunstmest in de gemeente Oude Pekela heeft gevestigd. De commissie van landbouw heeft van de haar door de provincie tot bevordering van den landbouw verstrekte gelden voor een gedeelte gebruik maakt tot het nemen van proeven met kunstmeststoffen, waarvan zij later elders uitvoerig berigt hoopt te geven. Zij deelt thans echter alleen als hoofduitkomsten mede:

1) dat het gebruik van de zoogenaamde guanine uit de fabrijk van DE WILDE en KORTMAN, te Rotterdam, bij twee proeven, te Zuidbroek genomen op zand met rogge en een op klei met wintergerst, geenerlei nuttige uitkomst heeft gegeven;

2) dat gips, aldaar op roode klaver uitgestrooid, de eerste snede daarvan ruimer heeft doen uitvallen, doch op de tweede snede geen merkbaar uitwerksel heeft gehad;

3) dat zwaar beenderenmeel, in Julij 1856 zeer zorgvuldig om mangelwortel- en koolraapplanten uitgestrooid en ligt ondergeschoffeld, geen merkbaar nut heeft gedaan;

4) dat te Oude Pekela op zwarte boekweit zoowel de stroopaarde als zware beenderenmest en de kunstmest van OLEAC en Co. te Brussel eenig nut hebben gedaan, maar toch minder dan gewone stalmest, welks waarde in vergelijking van vele andere meststoffen hoe langer zoo meer erkend wordt;

5) dat daarentegen de guano en de zwavelzure ammonia zoowel te Oude Pekela als te Schildwolde bij daar genomene proeven wel voldaan hebben, zoodat men deze proeven in 1857 nog nader hoopt voort te zetten. Deze mestspeciën kosten: de guano *f* 15,50 te Amsterdam en *f* 16 te Oude Pekela en de zwavelzure ammonia ann de gasfabrijk te Groningen *f* 16 de 100 ponden. Zij zijn beproefd op zwarte boekweit, haver en zomergerst en vergoedden rijkelijk, bij vergelijkenderwijs genomene proeven, de tot dus verre gemaakte kosten.

Overigens wordt de mest steeds meer en beter behandeld, bepaaldelijk in de kleistreken, waar de geheele stalvoedering der paarden meer in gebruik komt. Ook in sommige andere deelen der provincie neemt de stalvoedering toe.

In de veenkoloniën wordt langs talrijke scheepvaartkanalen veel mest aangevoerd, zoowel van Holland en Friesland als uit de kleistreken aan den Dollard. In deze laatste streek heeft een landbouwer, die 16 paarden en 20 runderen op stal had, zijn' wintermest verkocht voor *f* 700, en een ander, die 14 paarden en 15 runderen had, voor *f* 600.

In den laatsten tijd is echter de groote duurte van den stalmest eenigzins gedaald, welligt ten gevolge van het dalen der graanprijzen in de laatste maanden des jaars.

Voor de verbetering der bestaande en de invoering van nieuwe werktuigen voor den landbouw is in de laatste jaren een algemeen streven ontstaan. De vroeger plaats gehad hebbende invoering van den Amerikaanschen zoogenaamden arendploeg, in vroegere verslagen vermeld, oefent bij voortduring eenen nuttigen invloed uit tot verbetering der voetploegen in dit gewest. Zoo heeft een smid, J. W. KOOLMAN, te Feerwerd (gemeente Ezinge), in den tijd van ruim 2 jaren 64 arendploegen afgeleverd, welke algemeen goed voldoen. Ook op kleiner schaal als rijenploeg voldoet deze vorm uitmuntend. LUINGE te Warffum maakt deze verzetbaar, waardoor dezelfde ploeg bij rijen op onderscheiden afstand van elkander en bij minder en meer diep ploegen kan worden gebruikt, waarvoor men anders ploegen van verschillende afmetingen moest aanwenden.

De paardenhak van BUSBY onder Warffum en elders, een extirpator en schoffelploeg te Noordbroek, Slochteren, Nieuwe Pekela, een schoffelploeg voor 5 rijen onder Delfzijl en meer andere verbeteringen in de werktuigen ter grondbewerking toonen genoegzaam aan, welke waarde daaraan thans gehecht wordt.

De koolzaadtrommels met schroef- of spiraaldraad verdringen die met wiggen. Ook de oogstwagens zijn in het noorden der provincie verbeterd, inzonderheid wat het omdraaijen aangaat; maar het smalle spoor, dat algemeen bestaat, is oorzaak dat men de wagens te smal moet laten, waardoor bij hoog opgetaste vracht menigmaal ongelukken, ja niet zelden de dood van mensch en paard teweeg gebragt worden. Het verdient daarom overweging, of het niet raadzaam is een breeder spoor algemeen verpligtend te maken door wettelijke bepalingen.

De gewijzigde Amerikaansche kafmolen maakt steeds grooten opgang. Alleen door den stelmaker KUIPER, te Warffum, zijn reeds meer dan 50 stuks afgeleverd naar alle oorden der provincie, alsmede naar Friesland, Overijssel, Utrecht, Holland en Zeeland. Dat werktuig wordt ook bij G. DE VRIES, te Kommerzijl, en op meer andere plaatsen in dit gewest nagemaakt. Hetzelfde geldt van een kafmolen van FRENCKEN, te Maasbragt, die door de commissie van landbouw was ingevoerd en die met eenige wijziging te Loppersum in gebruik gekomen is en aan het oogmerk voldoet.

Op de groote tentoonstelling te Zuidbroek waren 6 schoffelploegen en 3 dorschwerktuigen voorhanden, die alle in deze provincie geplaatst zijn. Ook zijn er nieuwe zaaikruiwagens en pootwerktuigen, veelal van Amerikaanschen oorsprong, ingevoerd. In de gemeente Zuidbroek zelve zijn drie tweepaards dorschwerktuigen van onderscheiden zamenstel en van verschillende fabrikanten in gebruik gekomen, namelijk een Engelsch werktuig van BARRELT, één uit de ijzergieterij van BOSCH te Groningen, en het derde uit de fabrijk van ENKLAAR en RIPHAGEN, te Hattem; terwijl onder Noordbroek nog in werking is het driepaards dorschwerktuig van RANSOME, in een vroeger verslag vermeld. Of de Engelsche wijze, om het graan door wrijving uit te dorschen, of de Amerikaansche om het door pennen uit te slaan of als het ware te hekelen, verkieslijk zij, zal kunnen blijken, daar deze beide handelwijzen hier worden gevolgd.

Ook onder Warffum is een tweepaards Engelsch dorschwerktuig van BARRELT ingevoerd. Het voldoet wel.

De oude karninrigtingen met op- en nedergaanden pols, bewogen door een' houten drijfmolen, beginnen vervangen te worden door karnen met eene middelpuntschuwende beweging en geheel ijzeren drijfmolens, gelijk die door LUINGE te Warffum vervaardigd worden en wel voldoen.

De wortelsnijders, vooral voor koolrapen en mangelwortelen, worden meer algemeen en voldoen zeer goed.

Eindelijk, daar wij de overal plaats hebbende verbeteringen in het werktuigelijke van den landbouw moeijelijk alle kunnen vermelden, vestigen wij ten slotte nog de aandacht op eene verbetering van de aard-stortkar, door den heer C. REINDERS

aangebragt. Bij die kar is het houten onderwerk door ijzer vervangen, waardoor bij gelijke hoogte van den bak, om de aarde op te laden, de raderen aanmerkelijk kunnen worden vergroot. De trekkracht is hierdoor wel met een derde verminderd en de duurzaamheid vermeerderd bij minder onderhoud; terwijl ook het voorwiel op eene betere wijze is aangebragt.

Onder de nieuwe gewassen is in den laatsten tijd in het Oldambt vooral in aanmerking gekomen het Italiaansch Raygras, om dit met Brabandsche klaver tot stalvoedering uit te zaaijen, alsmede eene meer uitgebreide teelt van knol- en wortelgewassen, waaronder *Engelsche knollen* of *turnips*, *Zweedsche turnips* en *Oberdorfer mangelwortels*, die alle een ruim beschot hebben opgeleverd en zeer voedzaam zijn.

Door de Noorder-afdeeling van het genootschap te Onderdendam werden eenige graan- en aardappel-soorten, alsmede een nieuw oliegewas ingevoerd, namelijk de *mangelwortel-*, de *Rio brio*, de *Biscuit-* en de *Saksische roodblaauw gemarmerde aardappel*; de *Schotsche Annatgerst*, de *Schotsche Berwickhaver*, de *goudhaver*, de *Probsteiner zomer- en winterrogge*, de *Marygold-tarwe*, de *Zweedsche klaver* en een *winter-oliezaad* bekend onder den naam van *Viewitz*. De aardappelen waren door te late ontvangst te laat geplant om op de uitkomst te kunnen rekenen, en werden ook alle in mindere of meerdere mate door ziekte aangedaan. De kleine proef met de genoemde zomergranen heeft wel voldaan, zoodat men de proef in 1857 meer in het groot hoopt te hervatten.

Over de gezaaide wintergewassen zal ook eerst in het volgend jaar geoordeeld kunnen worden, alsook over de *Viewitz*, waarmede een bunder bezaaid is en wel in de maand September, wanneer zij spoediger opgroeide dan het gelijktijdig gezaaide koolzaad.

De teelt van tabak is in het klein beproefd te Oude Pekela.

De rijenteelt neemt in het Westerkwartier en op het zoogenaamde Hoogeland en in het Oldambt toe en blijft met de uitbreiding der stalvoedering en klaverteelt medewerken tot het verminderen van het braken. Men beproeft nu ook betere werktuigen voor de rijzaaijing. In het Hunsingokwartier, waar de rijenteelt vroeger alleen bij koolzaad en boonen in gebruik was, wordt deze wijze van zaaijing thans ook meer op de granen toegepast en is het vroeger ingevoerd zaaiwerktuig van CLAES bij voortduring met nut beproefd. Een bunder lands op den Noordpolder, in 1850 gedraineerd, is in den herfst van 1855 door dit zaaituig bezaaid met Zeeuwsche tarwe in rijen op 3 palmen afstand en gaf eene opbrengst van 44 mudden graan van 69 Ned. ponden. Dit werktuig is echter niet geheel toepasselijk daar, waar het land door watervoren in akkers verdeeld is. Te Zuidbroek zijn proeven genomen met het zaaiwerktuig van ENKLAAR, te Hattem, ingerigt naar het stelsel van WILLIAMSON; dan dit werktuig heeft nog weinig voldaan, daar de daarbij aangebragte riemen gestadig rekken en de zaaitrommels alzoo niet bestendig rondloopen, maar zelfs wel van tijd tot tijd stilstaan, waardoer de zaaijing zeer ongelijk is en het werk te lang duurt. Daarenboven kan het uitloopen van het zaad niet spoedig genoeg belet worden, als men aan de wendakkers komt, en rooft ook dit gebrek veel tijd en zaaigraan.

Men heeft hier ook welgelukte proeven genomen om de klaver vroeg in het voorjaar te bedekken met een laagje boekweitstroo, waardoor de klaverplant tegen de zoo nadeelige werking van nachtvorsten werd beschermd en de ontwikkeling spoediger en beter geschiedde dan van andere klaver, die overigens in dezelfde omstandigheden was geplaatst.

Ten aanzien van het vee deelen wij het volgende mede.

Het Leicester schaap en vooral de kruislingen van dit met het Hoogelandster schapenras worden meer gewaardeerd. Hunne meerdere geschiktheid tot vetvorming en vleeschgroei is in het oog vallend en voordeelig, vooral bij de nog steeds voortdurende verzending naar Engeland.

Het gekruiste Engelsch varkenras is zóó algemeen, dat het ongekruiste oude Groninger ras in vele deelen van het gewest in het geheel niet meer te vinden is. Algemeen wordt dit gekruiste boven het Engelsch ras verkozen; doch het is, om de mogelijkheid dier kruising te doen stand houden, van veel belang, dat men althans op eenige plaatsen zich blijve toeleggen op het aanhouden van zuiver Engelsch ras. Dit geschiedt onder anderen te Oude Pekela en aan de boerderij der landhuishoudkundige school te Haren, vanwaar jaarlijks eenige Engelsche volbloed-beeren naar elders getrokken worden, zoomede te Zuidbroek, waar men opzettelijk het oude Groninger en het Engelsch ras beide zuiver aanhoudt.

Bij de hooge veeprijzen is de aandacht steeds gevestigd op de veeteelt. Die prijzen zijn een vermogende prikkel om ons goed ras van runderen in zich zelf te veredelen. De jaarlijksche keuring van springstieren doet in dit opzigt zeker veel nut.

De afstammelingen van het Durham-ras met het inlandsch vee voldoen bij den heer C. GEERTSEMA, te Zuidbroek, bij voortduring zeer goed. Ook ten opzigte van het melkgeven staan zij niet bij ons zuiver inlandsch vee ten achteren en in het roomgehalte der melk is weinig verschil op te merken. Bij een opzettelijk ingesteld onderzoek is het gebleken, dat van 7 jonge melkkoeijen, alle van het eerste kalf, en waaronder 4 zuiver inlandsche en 3 met het Durham-ras gekruist waren, 2 van de gekruiste de beste van alle zeven waren en de derde de minste in het melkgeven was. Drie afstammelingen van genoemd gekruisd ras zijn als fokkalveren op de algemeene tentoonstelling te Zuidbroek met den tweeden prijs bekroond.

Ten einde het paardenras te verbeteren, hebben eenige landbouwers zich vereenigd en zijn dien ten gevolge Butjadingerlandsche hengsten even als in het vorig jaar geplaatst te Woldendorp, Nieuw-Beerta en Wedde, en thans ook in een geheel ander gedeelte der provincie, te Mensingeweer; terwijl de commissie voor de paardenfokkerij, ten gevolge der vrijheid, welke het tegenwoordig reglement haar daartoe geeft, eenen fraaijen hengst van dat zelfde ras heeft aangekocht en geplaatst te Vlagtwedde.

Misgewas en verlies van den oogst heeft niet algemeen plaats gehad. In het voorjaar zijn echter een groot aantal bunders, vooral winterkoolzaad, omgeploegd en door andere gewassen vervangen.

Hoe groot de daardoor aangebragte schade is, moge blijken uit den volgenden door ons opgemaakten staat. (Die staat geeft tot resultaat, dat in de verschillende deelen der provincie wel zijn omgeploegd 1458.29.50 bunder koolzaad, 180.66.50 wintergerst, 46.41.30 tarwe, 51.77.00 rogge en 3.25 haver, zijnde in 't geheel 1740.39.30 bunder.)

Nog zijn omgeploegd, zonder dat de soorten van graan afzonderlijk zijn opgegeven, 312.50 bunder, welke met de hierboven opgenoemde het aanmerkelijk getal van 2052,89.30 bunders omgeploegd bouwland uitmaakt; terwijl eindelijk, zonder juist cijfers op te geven, gewaagd wordt van het weder omploegen van veel land onder Beerta en Slochteren, alsook, zoo het schijnt in iets mindere hoeveelheid, te Noorddijk, Nieuwe Pekela en Stedum. Welligt zal men dus het geheele getal van het weder omgeploegd land in dit gewest op 2500 bunders kunnen schatten.

Op vele plaatsen hoorde men klagten over den te hoogen waterstand en over het nadeel door de vochtige weêrsgesteldheid aan den oogst der meeste gewassen toegebragt.

De aardappelziekte heerschte over het algemeen, en bijzonder op de kleigronden in veel mindere mate dan in 1855. De roestziekte op boonen, rogge, haver en zomergerst was van geen belang. De ziekte in het koolzaad was dit jaar weinig merkbaar in het winterzaad, zeer algemeen daarentegen in het zomerzaad. Het laatste werd door aardvloo en rups aangetast, zoodat het op sommige plaatsen geheel mislukte; het winterzaad leed door wormen in de stengels en torretjes in de haauwen (peulen), waaromtrent hieronder eenige nadere bijzonderheden medegedeeld zullen worden.

De ritnaald heeft op de ligte kleigronden nadeel gedaan aan de haver en gerst, zoodat er zelfs haverakkers weder zijn omgeploegd; de hamel en ritnaald bedierven aardappelen, waarom er te Winschoten aardappelvelden omgeploegd zijn; de zoogenaamde grasworm deed schade aan haver en andere zomergewassen, vooral op ligte gronden, en de aardvloo hier en daar in de tuinen, vooral aan de peulvruchten. Deze nadeelen waren niet erger dan men dit in vele vorige jaren ondervonden heeft.

Mollen en muizen deden hier en daar nadeel; de laatste vooral aan de gras- en klavervelden in het Oldambt en aan de erwten en boonen, die lang op het veld waren gebleven. Men schrijft de vermeerdering der muizen hier voor een gedeelte toe aan het wegvangen van veel wezels.

Van beschadiging door onweder of hagelslag vernam men ook weinig. Alleen berigtte men uit Aduard, dat zware hagelvlagen in Mei aldaar schade hadden veroorzaakt, vooral in het koolzaad. Ook hebben hagelbuijen aan de zuidzijde van den Dollard eenig nadeel berokkend.

De weêrsgesteldheid was eerst zeer streng; terwijl de winter tot laat in het voorjaar voortduurde, maar droog, zoodat de grond vroegtijdig en goed kon bewerkt en bezaaid worden. De geheele zomer kenmerkte zich bijzonder door gedurig afwisselend en onbestendig weder, dat den groei van vele gewassen bevorderde, maar den oogst grootelijks belemmerde. Het najaar was echter weder droog, zoodat veel wintergraan op behoorlijken tijd en goed konde gezaaid en in November ook de wortelgewassen zonder nadeel voor den grond, uitgedolven konden worden.

Algemeen kan men zeggen, dat er eene behoorlijke hoeveelheid van de onderscheidene veldvruchten is ingezameld, zoo als blijkt uit de volgende tabel, vermeldende het getal der in 1856 met onderscheidene gewassen bezaaide bunders en de daarnevens vermelde uitkomsten van den oogst.

Gewassen.	Aantal bunders.	Ingezamelde mudden.	Aantal mudden per bunder.
Tarwe	5551.85	128827.25	pl. m. 23.00
Rogge	12657.60	303833.75	» 23.21
Gerst	13802.35	615393.25	» 44.60
Haver	21357.75	968767.25	» 45.35
Kanariezaad . . .	1.50	»	»
Boekweit	5433.50	86859.75	» 16
Erwten	323.75	6556.25	» 20.20
Boonen	10187.65	270009.50	» 26.60
Aardappelen . . .	5796.75	643065	» 110.95
Kool- en Aveelzaad	9549.05	168058.60	» 17.49
Geel Mosterdzaad .	49	750	» 15.30
Huttentut (Deder) .	41.75	412.75	» 10.20
Boterzaad	6	60	» 10
Lijnzaad	249.75	2340.75	» 9.36
Wit Klaverzaad . .	46	92	» 2
Mangelwortelen . .	80.25	58900	» 736
Wortelen (Peen) .	49	22675	» 460
Koolrapen	26.50	11225	» 433
Grove (witte) kool .	27	440000 stuks.	» 16290 st.
Cichorei	45	700000 pond.	» 15550 pd.
Te zamen . .	85282.00		

Het blijkt uit dien staat, dat de uitgestrektheid bouwland in dit gewest, althans wat de opgegevene gewassen aanbelangt, sedert 1855 met ruim 2000 bunders is vermeerderd.

Over de bijzondere gewassen deelen wij nog het volgende mede.

Tarwe was in den herfst van 1855 onder gunstige omstandigheden en in genoegzame hoeveelheid uitgezaaid, althans de hier veel gekweekte roode, dewijl de witte tarwe, omdat zij doorgaans van den winter meer lijdt dan de roode, hier in de laatste jaren zeldzamer is geworden. Zij is wèl door den winter gekomen en kan voor een van de beste gewassen in dit jaar gehouden worden, ten minste wat de hoeveelheid betreft, daar haar gewigt gering was en de hoedanigheid door de vochtige weêrgesteldheid bij de inoogsting geleden heeft. Zoo ook het stroo, dat zeer overvloedig, maar niet droog genoeg is binnengebragt.

In de beste streken werd de opbrengst van dit graan op een beschot van 26 tot 28, en op de polders in het Oldambt van 30 tot 32 mudden van het bunder gerekend, bij een gewigt van 66 tot 70 Ned. ponden. Op goede zavelgronden in het Westerkwartier rekende men de roode tarwe op 24 mudden, wegende 65, en de witte op 22 mudden, wegende 62 ponden, zoodat de roode ook in de opbrengst en gewigt de witte overtrof.

Op de zwaarste kleigronden kon men de opbrengst der tarwe op niet meer dan 20 mudden, wegende door elkander 66 ponden, van het bunder rekenen; zoo ook in de Veenkoloniën, waar echter de tarwe geen hoofdgewas uitmaakt.

Over het algemeen was de Groninger tarwe dit jaar slecht van kwaliteit, zoodat zij voor de beste soorten van brood niet gebruikt konde worden.

Rogge, inzonderheid de laat gezaaide, leed in den nawinter veel van drooge hevige winden, vooral op de ligtste gronden. Door strenge nachtvorsten in Maart moesten eenige roggeakkers op zandgronden omgeploegd worden. Veel rogge stond toen spillig en schraal, hetwelk zich bij gunstiger weder in den zomer wel op vele plaatsen, maar niet overal heeft hersteld. Daar het stroo in het algemeen niet meer dan middelmatig van hoeveelheid en de korrel ligt was, werd de rogge daarenboven door vochtigheid bij de inoogsting beschadigd.

Dit laatste was inzonderheid het geval in boschachtige streken, waar minder doorstrooming van wind is en de roggekorrel bij het te droogen staan op het veld langer vochtig blijvende, begon uit te loopen, hetwelk eene groote vermindering in de waarde van het graan te weeg bragt, zoodat men veel inlandsche rogge slecht tot broodbereiding kon bezigen.

Dat men evenwel door eene goede kweeking en naauwlettende zorg vele bezwaren te boven kan komen, moge blijken uit de opgave van een bekwaam landbouwer te Blijham, die 1¼ bunder op gemengden zand- en veengrond met Brabandsche rogge had bezaaid en daarvan heeft ingeöogst 63 mudden, dat is 42 mudden van het bunder, wegende 64 Ned. ponden. Gedurende den aanhoudenden regen had hij de schoven, vier bij elkander, in een kruis opgezet en dagelijks gezorgd om ze staande te houden. Dit luchtig opzetten kwam het uitloopen voor en heeft er zeer zeker toe bijgedragen, dat de hoeveelheid en hoedanigheid dezer rogge veel beter waren dan hier dit jaar het geval was.

Het gewas was vrij goed op de zavelgronden in het noorden van het gewest, waar men over de opbrengst van het stroo, zoo wel als van de korrel, 25—30 mudden van het bunder, wel tevreden was; maar ook hier was het gewigt niet zwaarder dan 63 ponden. Elders wisselde dit af van 60 tot 64 ponden.

De beste berigten zijn uit Westerwolde, waar men op 30—32 mudden rekende; voorts op de veenbouwten van Blijham, Bellingewolde en in de Veenkoloniën 26—30 mudden; doch ook daar was het gewigt niet hoog, 60—62 ponden in Westerwolde en 62—64 ponden in de Veenkoloniën.

Op de mindere gronden begrootte men de opbrengst op niet meer dan 20 tot 22 mudden. Op de zandgronden in het Gorecht merkte men daarenboven buitengewoon veel moederkoren op en waren de aren »holvakt," dat wil zeggen, dat eenige vruchtbeginsels niet tot ontwikkeling waren gekomen, waardoor ledige vakjes op de aar ontstonden en de oogst alzoo beneden het middelmatige bleef.

Men heeft opgemerkt, dat het stroo van de rogge dit jaar zeer langzaam wegstierf, zoodat de inzameling later dan in andere jaren plaats had.

Wintergerst was veel uitgezaaid. Dit anders in den winter zoo wisselvallig gewas had in dat jaargetijde weinig geleden en, hoewel het in het vroege voorjaar eerst traag opwies en het later dan in andere jaren ingeoogst werd, was het echter voor een zeer groot gedeelte vóór den eigenlijken regentijd binnen, zoodat ook het stroo van goede hoedanigheid bleek te zijn.

De vroegstgezaaide was het best geslaagd en kon door elkander op eene opbrengst van 50—56 mudden bij een gewigt van 52—57 ponden worden geschat. Op de polders was het gewas algemeen voortreffelijk en kon op 56 mudden op de gewone kleigronden, in het Oldambt op 46—50 mudden begroot worden. Het laatgezaaide kwijnde te lang in het voorjaar, bij de toen heerschende schrale en drooge koude; het is laat ingeoogst en hierdoor minder van kwaliteit en ligt gebleven, wegende op zijn hoogst 52 ponden.

Maartegerst is door het behouden blijven der meeste wintergerst, niet veel, maar vroeg en bij eene gunstige grond- en weêrsgesteldheid uitgezaaid. Zij heeft zich zeer wel ontwikkeld, waardoor zij veel stroo gaf, dat echter door den regen bij de inoogsting leed. Zij wordt op eene opbrengst van 45, in de beste streken zelfs van 50—55 mudden van het bunder gerekend, van middelmatige kwaliteit, wegende 50—54 ponden.

De *Chevalier-gerst* wordt nog steeds weinig geteeld, maar gaf dit jaar eene goede opbrengst, t. w. 40 mudden van het bunder, wegende 58—60 ponden.

Zomergerst was bij zeer gunstig voorjaarsweder iets meer uitgezaaid, ook op omgeploegde klaver- en koolzaadvelden, maar toch naar evenredigheid van andere jaren niet overvloedig. Zij heeft goed opgeleverd, n.l. 30—40 mudden van het bunder, bij een gewigt van 50—54 ponden.

Knobbegerst was in de Veenkoloniën, waar zij eigenaardig is en een hoofdproduct uitmaakt, zeer wel geslaagd en kon gerekend worden op 40—46 mudden van het bunder, wegende 58—60 ponden van uitmuntende kwaliteit.

Van de *zomergerstsoorten* was het stroo overvloedig, maar ten gevolge der veelvuldige regens in den oogsttijd, de hoedanigheid van dit stroo slecht en als veevoeder van weinig waarde.

Haver is er bij gunstig voorjaarsweder vrij veel uitgezaaid, ook omdat vele omgeploegde koolzaadvelden daartoe gebezigd zijn. Zij was over het algemeen wèl gewassen en gaf veel stroo. De vroegstrijpe soorten leden van de vochtige weêrsgesteldheid bij de inoogsting, waardoor dit graan ligt bleef en het stroo in waarde verminderde. Dit geldt vooral de dikke haver, die eene genoegzame hoeveelheid, door elkander 50 mudden van het bunder, tot een gewigt van 42 tot 47 ponden heeft opgeleverd. Van de andere en vooral van de later rijp wordende soorten was de inoogsting door beter weder begunstigd en de hoeveelheid middelmatig goed. Het gewigt wisselde af van 38 tot 46 ponden en kon men in eenige streken op een beschot van 50 tot 60 mudden rekenen. De *fijne Friesche haver* werd geschat op 50 mudden, wegende 43, de *voerhaver* en *zwarte* op 60—65 mudden, wegende 38—40 ponden.

Vergelijkende proeven, in het Oldambt genomen, hebben doen zien, dat de dikke haver daar voor de zware kleigronden de voordeeligste is, de fijne Friesche en voerhaver daarentegen voor de ligte kleigronden.

De minste opbrengst was in de lage landen, waar de hooge stand van het water nadeel deed en men op niet meer dan 30—40 mudden van 38 ponden gewigt konde rekenen. Ook leden eenige velden zeer van de ritnaald en den grasworm, waardoor de opbrengst van stroo minder werd.

Kanariezaad is slechts in eene zeer geringe hoeveelheid over het gansche gewest uitgezaaid. Afzonderlijke berigten over het al of niet welslagen dezer teelt ontbreken.

Boekweit had door het schrale voorjaar aanvankelijk een zeer slecht aanzien; maar, daar zij bij eene goede grondsgesteldheid gezaaid en het weder in den voorzomer gunstig was, heeft zich dit hersteld en zoude men een zeer goeden oogst van dit gewas, althans op het zand, hebben ingezameld, indien de vele regens en de zeer afwisselende weêrsgesteldheid, bij geringe warmte, in den nazomer niet veel kwaad hadden gedaan. Hierdoor zijn èn de hoeveelheid èn het gewigt aanmerkelijk verminderd. Men zal de opbrengst echter nog op 22—25 mudden van het bunder kunnen rekenen, maar tot geen hooger gewigt dan van 58—64 ponden.

De *veenboekweit* is niet best geslaagd, vooral in het Westerwoldsche, waar zij te laat gezaaid moest worden en naderhand te veel regen gehad heeft. In de gemeente Onstwedde, waar men wel 600 bunders met veenboekweit beteeld had, meende men den oogst van deze op niet meer dan 6 mudden van het bunder te kunnen rekenen; in Nieuwe Pekela op 150 bunders op niet meer dan 7 mudden van het bunder; in Vlagtwedde, waar niet minder dan 1800 bunders met boekweit — zeker voor verreweg het grootste gedeelte veen-boekweit — bezaaid waren, rekende men door elkander op 10 mudden van het bunder; in het Westerkwartier op 12—14 mudden. Het gewigt der veenboekweit werd op vele plaatsen op 60 ponden gerekend.

Koolzaad. De minst gunstige berigten zijn over dit gewas, dat hier van zoo overgroot belang is, ingekomen. Niettegenstaande er door het mislukken van veel klaver in 1855 in het noorden en westen der provincie en hierdoor te weeg gebragte mindere geschiktheid van vele gronden in die streken minder dan gewoonlijk was uitgezaaid en er bovendien in het voorjaar zeker meer dan 1500 bunders koolzaad zijn omgeploegd, waren er met dit gewas nog 9549.05 bunders beteeld.

Op de ligte klei- en zavelgronden van het noorden van dit gewest kwam het meeste winterkoolzaad den winter goed door, bepaaldelijk het zaad, dat tusschen boonen op rijen gezaaid was, en het vroegst gezaaide na roode klaver; het later gezaaide na klaver en het stoppelkoolzaad, alsmede het geplante leed veel en moest voor een zeer groot gedeelte omgeploegd en door zomergraan of zomerkoolzaad vervangen worden.

De waarschijnlijke mislukking van winterzaad was op zeer vele velden niet dadelijk in het voorjaar zigtbaar, maar bleek veelal eerst later, zoodat onderscheidene koolzaadvelden eigenlijk veel te laat omgeploegd zijn. Velen schrijven dan ook het mislukken van zoo veel koolzaad niet alleen toe aan het wisselvallige winterweder, maar bijzonder aan de schoone zonnige en drooge dagen in het begin van Maart, welke de plant toen reeds tot ontwikkeling bragten, zoodat deze door opvolgende vrij strenge vorst met hevigen oostewind veel meer leed dan anders wel het geval zou zijn geweest.

Met uitzondering van het Westerkwartier, waar bijna alles is blijven staan, moest in een gedeelte der provincie wel een vierde, elders meer dan de helft weder omgeploegd worden. Het overgeblevene heeft van eene soort van torretjes in den bloesem veel geleden, en is ongelijk en veelal laat rijp geworden, zoodat de opbrengst algemeen beneden het middelmatige is gebleven. Eindelijk heeft het steeds regenachtige weder bij de inoogsting veel kwaad gedaan, zoodat alleen het vroegrijpe goed van kwaliteit is geworden en verreweg het grootste gedeelte in natten toestand ingezameld is. Een gedeelte werd zelfs niet vóór in het begin van September afgedorscht, waardoor men natuurlijk een groot verlies ondervond. Vele landlieden, die naar een aannemers dorschkleed moesten wachten, leden hierdoor groote schade.

Het best slaagde het gewas nog op de kleigronden in het noordelijk deel van het Westerkwartier en op de zoogenaamde kleigraven-gronden, zoo als onder Noordbroekster-hamrik en Nieuw Scheemda, waar men nog enkele akkers vond die 25—30 mudden van het bunder opbragten. Gemiddeld zal men echter in de beste streken de opbrengst op niet meer dan 16—24 mudden van het bunder kunnen rekenen. Bepaaldelijk op de polders en in de anders zoo vruchtbare gronden van het Oldambt was het een volslagen misgewas, en zij die te lang gewacht hebben met het winterzaad om te ploegen, hebben slechts 6, 4 of 2 mudden van het bunder ingeoogst, of wel de inoogsting geheel nagelaten, als de kosten van inoogsting en dorsching meer zouden bedragen dan de waarde van het zaad zelf. Tegen hunne gewoonte hebben velen het land dit jaar moeten braken en in het najaar weder met koolzaad bezaaijen. De hooge prijzen hebben de schade wel iets, maar over de provincie gerekend, niet geheel vergoed.

Zomerkoolzaad was in het noorden der provincie vrij veel uitgezaaid, maar heeft hier aanvankelijk door de droogte en de aardvloo geleden, zoodat men menig stuk land in Mei reeds weder zag omploegen. Het overgeblevene werd later sterk door ziekte aangedaan, die vooral de haauwen (peulen) der plant trof, zoodat er vele zaden in het geheel niet tot ontwikkeling kwamen. Ook de rups deed op vele plaatsen kwaad, zoodat men de opbrengst op niet veel meer dan 8 mudden van het bunder konde rekenen. In de gemeente Slochteren en in de Veenkoloniën was de opbrengst beter en werd op 15—20 mudden van het bunder begroot, ofschoon het gewas ook daar op meer dan ééne plaats door insecten was benadeeld.

Aveelzaad is even als het winterkoolzaad meest weder omgeploegd, en hetgeen staan gebleven is, heeft niet meer dan 14 mudden van het bunder opgebragt. Het zaad was van goede kwaliteit, omdat het zoo veel vroeger dan het winterkoolzaad was ingeoogst.

Geel mosterdzaad is er veel uitgezaaid op de kleigronden in omgeploegd koolzaadland en heeft een matig beschot opgebragt, afwisselende van 16 tot 22 mudden van het bunder.

Huttentut, of het hier zoogenoemde Dederzaad, is meer dan gewoonlijk uitgezaaid op de laat omgeploegde koolzaadvelden, vooral omdat dit zaad eene latere zaaijing dan andere gewassen gedoogt. Dit heeft in het Oldambt zelfs nog in het begin van Mei plaats gehad. Het gewas was goed en de opbrengst van 14 tot 18 mudden van het bunder. Dit zaad heeft eveneens tijdens de inoogsting van de vochtigheid geleden.

(*Vervolg en slot in het volgend nommer.*)

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

berekent op *f* 25- à 30,000. Voorts is daar ook nog aanzienlijk nadeel aan de te velde staande aardappelen, rogge, verschillende zaden en tuinvruchten toegebragt, waarvan de som niet kan worden opgegeven. Overigens wordt ook uit Noordbrabant, evenals uit Gelderland, de opmerking gemaakt, dat de hagelslag zeer plaatselijk is geweest. In dezelfde gemeente zelfs bleef het eene land verschoond, terwijl op het andere al de granen werden stuk geslagen.

In de omstreken van Steenwijk ging het onweder van een geweldigen hoos vergezeld, waardoor een huis bijna geheel is vernield.

In Friesland is behalve den houtmolen te Buitenpost, ook nog door den bliksem getroffen en geheel afgebrand, eene aan jhr. EIJSINGA behoorende boerenplaats aan het Tjukkemeer. De geheele inboedel en 50 weiden hooi zijn daarbij eene prooi der vlammen geworden, terwijl de bewoners zich slechts met moeite hebben kunnen redden.

Bij al de rampen, die dit onweder alzoo heeft veroorzaakt, mogen wij toch ook niet onopgemerkt laten dat de milde regens die overal het onweder vergezelden, een gezegenden invloed hebben uitgeoefend op akkers en weiden, die ten gevolge van de aanhoudende droogte naar regen reeds lang hadden gesmacht. De te velde staande gewassen zijn grootelijks verkwikt door dien regen, en de landman moge de Voorzienigheid danken voor de goede vooruitzigten, welke die toestand hem thans oplevert.

Onder de aftredenden met September a. s., als lid van den gemeenteraad van Wedde, hebben wij in het nommer van den 5den dezer ook genoemd de heer mr. E. KONING. Dit was onjuist. Hij zal eerst in 1861 uitvallen. Daarentegen behoort de heer S. G. ECKRINGA, afgetreden burgemeester, onder de raadsleden die in dit jaar moeten aftreden.

Werd dezer dagen door ons berigt, dat zich hier ter stede het zeldzame geval had voorgedaan van een huwelijk tusschen twee voormalige kweekelingen van het instituut voor doofstommen, — ook in Amsterdam zijn daarvan aan den burgerlijken stand voorbeelden bekend. Zoo werd in Maart 1854 een huwelijk voltrokken tusschen JOSEPH ELIAS DE VOS, schoenmaker, oud 37 jaren, en NEELTJE BALK, naaister, oud 59 jaren, die beide aan het instituut te Groningen waren geweest. Wat daarbij vooral opmerkelijk was, was de aanwezigheid van twee getuigen, mede doofstom, JOHANNES EBRECHT, gepensioneerde aan de rijks werf, en HARTOG MARIUS VAN WEZEL, schoenmaker. Eindelijk zij vermeld, dat ook gemelde EBRECHT in October 1849 met eene doofstomme, ELISABETH ROELOFS, gehuwd was.

KERK- en SCHOOLNIEUWS.

Ten derdenmale is tot predikant te Losdorp beroepen ds. J. H. GULDENARM, te Engwierum; — te Hoorn is beroepen K. F. TER NOOIJ APÊL, pred. te Koog aan de Zaan.

— Bij kon. besluit van den 22sten Junij j.l. is aan de gemeente Marum een rijkssubsidie van *f* 1200, voor den opbouw van een nieuw schoollocaal te Noordwijk toegestaan. Hierdoor zal in eene wezenlijke behoefte, die langen tijd bestaan heeft, voorzien kunnen worden.

INGEZONDEN STUKKEN.

Kunstwegen. — Westerkwartier.

De ingezetenen der gemeenten Marum en Leek zien met belangstelling de handelingen der Staten van deze provincie in de nu geopende zitting te gemoet. Immers, in deze zitting zal zonder twijfel het besluit genomen worden tot den aanleg van een kunstweg voor rekening der provincie, aansluitende eenerzijds aan den bestaanden provincialen kunstweg van Enumatil naar de Pasop (die thans stomp loopt), en anderzijds te Friesche palen aan den in aanleg zijnde kunstweg van daar tot aan Beetsterzwaag. De gemeentebesturen hebben aan alle voorwaarden voldaan en alle zwarigheden opgeheven, die den aanleg van kunstwegen dikwijls belemmeren. Wij kunnen zonder overdrijving zeggen, dat de Staten nog nimmer tot den aanleg van een belangrijker weg zullen besloten hebben. Dewijl alle overige gedeelten van de groote route van Groningen naar de Lemmer voltooid of in aanleg zijn, om in den loop van 1858 voltooid te worden, kan men zeggen dat deze weg, die twee groote gemeenten doorsnijdt, de laatste schakel uitmaakt van de keten, die de provincie Groningen volgens de kortstmogelijke lijn met Holland verbindt. Om zulks duidelijk te maken, laten wij hier de volgende opgaven volgen:

	Lengte in ellen.
Van Groningen tot Enumatil (provinciale kunstweg)	11,500.
Van Enumatil tot de Pasop (provinciale kunstweg)	2,900.
Van de Pasop door de gemeenten Leek en Marum tot aan de grenzen der provincie Friesland (tot welken aanleg nu besloten moet worden)	17,400.
Van de grenzen der provincie Friesland tot Beetsterzwaag (kunstweg in aanleg om in September 1858 voltooid te wezen)	11,000.
Van Beetsterzwaag tot Gorredijk (kunstweg)	7,200.
Van Gorredijk tot Heerenveen (kunstweg)	10,675.
Van Heerenveen tot Terbandsterschans (rijks straatweg)	950.
Van Terbandsterschans over de Joure tot aan Tjerkgaast (kunstweg in aanleg om in Mei 1858 voltooid te wezen)	18,390.
Van Tjerkgaast tot de Lemmer (straatweg)	8,550.
Totaal	88,565.

Gevende dus, wanneer het besluit tot den aanleg in deze gemeenten genomen is, eene kunstbaan van Groningen naar de Lemmer, lang 88,565 Ned. ellen of nog geen zestien uren gaans, terwijl dezelve tegenwoordig over Leeuwarden twintig à eenentwintig uren bedraagt, en verbindende bovendien het geheele zuidelijke gedeelte der provincie Friesland en daaronder de gewigtige plaatsen Beetsterzwaag, Dragten, Gorredijk, Heerenveen en de Joure, direct met de geheele provincie Groningen.

Om ons hovenstaand gezegde te staven, behoeft hier niets meer bijgevoegd te worden; maar wij kunnen niet eindigen zonder onzen opregten dank te betuigen aan het gemeentebestuur van Opsterland, die tot den aanleg van het ontbrekende gedeelte in die gemeente tot aan de Groninger grenzen besloten heeft, zonder schroomvallig op het besluit der Staten van Groningen te wachten en alzoo de eerste is geweest, om de vrees voor niet-aansluiting op te heffen.

Kunstweg door de gemeenten Leek en Marum.

Met klimmende belangstelling wordt in deze streken de uitslag der beraadslagingen in de vergadering der Provinciale Staten te gemoet gezien. Men heeft zich hier sedert geruimen tijd gevleid, dat eindelijk eens aan eene groote behoefte zal worden voldaan door het aanleggen van een kunstweg, aansluitende aan den provincialen grindweg bij de Pasop, bij Enumatil, en loopende vandaar langs den ouden postweg door Midwolde, Tolbert, Niebert, Nuis en Marum naar de Friesche palen, met een zijtak van af de Linde naar het dorp de Leek. Daartoe hebben reeds de gemeentebesturen van de Leek en Marum in den herfst van het voorgaande jaar een verzoekschrift ingediend, onder aanbod aan de provincie van 60 pCt. der generale kosten van aanleg van dien weg. Algemeen was men van gevoelen, dat dit aanbod gunstig zoude worden aangenomen, en dat het door heeren Gedeputeerde Staten met kracht zoude worden ondersteund. In deze laatste verwachtig is men bitter teleur gesteld geworden, nu uit de voordragt dier Staten is gebleken, dat men aan de gemeente Leek zulke voorwaarden wil opleggen, die men vooraf stellig zeker kan weten, dat door haar niet kunnen worden vervuld. Men vordert van haar niets minder, dan dat zij voor hare rekening zal nemen de kosten van eene aan te leggen brug over het Hoendiep bij de Poffert, en te gelijker tijd met de kosten tot verlenging van den bestaanden grindweg bij de Pasop, die welke er benoodigd zijn voor het aanleggen van een kunstweg van af de Poffert door Oostwold, Lettelbert en Midwolde tot aan den genoemden voorgenomen kunstweg met daarenboven een zijtak naar de Pasop. Gedurende den laatsten tijd waren er wel geruchten in omloop, dat heeren Gedeputeerde Staten het voorstel van de gemeentebesturen van de Leek en Marum niet genegen waren, maar men voedde toch de hoop, dat de bezwaren, door genoemd collegie opgeworpen, door de besturen zouden worden uit den weg geruimd. Ter te gemoetkoming dier bezwaren hebben daarom gemelde besturen nog onlangs aangeboden ook 60 pCt. te zullen betalen voor den aanleg van een kunstweg van af de Poffert door Oostwold, Lettelbert en Midwolde, indien de Staten tot den aanleg van dien weg mogten besluiten na de tot stand koming van de voorgenomene scheepvaart- en waterschapskanalen in het Westerkwartier. Deze uitvoering toch heeft het dubbele voordeel, dat alzoo de aanleg van den weg in tweeën geschiedt, waardoor de gemeenten de kosten beter kunnen bestrijden, en vooral dat de kosten van aanleg van den weg van af de Poffert naar Midwolde aanzienlijk geringer zullen zijn. Wanneer de voorgenomene kanalen zijn tot stand gekomen, zullen die landen, welke alle onteigend moeten worden, zoodanig komen te liggen, dat men eenvoudig de aardebaan in gereedheid behoeft te brengen, terwijl daarentegen, wanneer die weg thans moet worden aangelegd, dezelve ontzaggelijk moet verhoogd worden (waartoe de aarde van verre moet worden aangevoerd), daar die landen gedurende het anderhalf jaar geheel onder water staan. Wel heeft het plan van heeren Gedep. Staten groote aanlokkelijkheid wegens zijnen grooten omvang, maar de kosten zijn veel te zwaar, om op eens door de gemeenten te kunnen worden gedragen. „*Er is geen grooter vijand van het goede, dan het betere,*" zeide eens een geacht lid der Staten, en dit gezegde is zeer waar. Wanneer de voordragt van Gedep. Staten door de Staten Provinciaal wordt aangenomen, zal de waarheid daarvan ook hier wederom blijken. Daarom hopen en vertrouwen wij, dat de Staten van dit gewest zullen besluiten tot de verlenging van den reeds bestaanden kunstweg over Enumatil, en de beslissing over dien van af de Poffert over Oostwold en Lettelbert zullen uitstellen tot na de uitvoering der scheepvaart- en waterschapskanalen in het Westerkwartier.

LEEK, 9 Julij 1857. *Een voorstander van het goede.*

Bargedienst op het Groninger—Winschoterveer.

Wie, die reizen wil, of moet, stelt niet grooten prijs op veelvuldige gelegenheid om dat met spoed en gemak te kunnen doen?

Die tot het groot getal behoort, dat de ondervinding heeft opgedaan, dat het reizen met de tot hiertoe dienstdoende, veelal slecht ingerigte schuiten, tot vervoer van personen en goederen, tusschen *Groningen* en *Winschoten*, doorgaans met velerhande onaangenaamheden en teleurstellingen is verbonden, zal zich gewis verheugd hebben over het uitzigt, 't welk er bestaat, dat op dat traject twee ijzeren barges, uitsluitend tot vervoer van personen en bagage, in de vaart zullen worden gebragt; barges, van welke men verwachten mag, dat ze om hare sierlijkheid en commoditeit van inrigting, den bekwamen bouwmeesters, de heeren VAN GALEN en ROEST, te *Kampen*, roem zullen doen inoogsten.

Of de ondernemers der dienst, als ze die zullen hebben aangevangen, over de wijze harer uitvoering eveneens lof zullen verdienen, moet de tijd leeren. Niemand zal hun dien, zoo min als het welgelukken van het doel, dat zij met de onderneming beoogen, durven voorspellen, tenzij niet alleen eene heusche en welwillende bejegening der passagiers, maar ook eene stipte inachtneming van den hun te stellen overvaartstijd den bij velen diepgewortelden afkeer van al wat schuitvaart is, of daarmeê in betrekking staat, wegruimen.

Wat nu verder betrekkelijk deze zaak te wenschen overblijft, is, dat de besturen van Groningen en Winschoten, en die der tusschengelegene gemeenten, in zoover men ook op dezer grondgebied zal willen laden en lossen, omtrent de tijdstippen van afvaart en aankomst gemeenschappelijk zoodanige regeling vaststellen, als het meest overeenstemt met het belang der reizigers en dat der ondernemers. Dienaangaande moeten de ondernemers een plan van dienstregeling aan de besturen der beide eerstgenoemde gemeenten hebben overgelegd, waaraan, gelijk aan het daarin opgenomen tarief van vrachtloonen, dat van Winschoten zijne goedkeuring heeft gehecht, onder beding echter, *dat ook de verdere betrokkene gemeentebesturen hetzelfde zullen doen.*

Daar nu, zoo veel men weet, nog geen dier verdere besturen (wat Groningen betreft, is er in de openbare Raadsvergaderingen althans nog niet over gehandeld) er toe gekomen is om in dezen een besluit te nemen, zoo is de voorwaarde, die de goedkeuring van het bestuur van Winschoten geldig moet maken, nog onvervuld, waardoor de onderneming voortdurend in ongeregelden toestand blijft en de ondernemers een' titel missen, die hun regt geeft de dienst te beginnen. Zullen zij nu, zonder af te wachten wat de gemeentebesturen onderling zullen verordenen, eigenmagtig de barges in dienst stellen, ze doen afvaren en aankomen naar eigen goedvinden, en de vrachtloonen van de passagiers vorderen naar een zelfgemaakt tarief? Hierin moeten zij voorzeker bezwaar vinden, te meer nog uit hoofde van hetgeen naar hun voornemen met de indienststelling der barges gepaard zal gaan, dit namelijk: dat het getal schuiten, 't welk tot hiertoe dagelijks tusschen Groningen en Winschoten dienst doet, des zomers met *twee* — op anderen tijd met *een* wordt verminderd, waardoor de gelegenheid tot verzending van *goederen* grootelijks wordt beperkt, en dat de vertrekuren van de in dienst blijvende schuiten, ook op Noordbroek, anders worden geregeld: *alzoo eene nieuwe regeling van geheel de veerdienst.*

Indien echter, met terzijdestelling van dit bezwaar, de ondernemers er toe mogten overgaan om de ingeroepen beschikking der gemeentebesturen vooruit te loopen, en de barge- en schuitendienst in werking te brengen, zooals zij die geregeld hebben, moeten zij vreezen, dat de wettige overheid daarbij geen lijdelijk toeschouwer zou blijven, geroepen, als zij is, om wat wettig bestaat te handhaven.

Toegegeven, dat de bij de betrokkene gemeentebesturen sedert geruimen tijd in overweging zijnde nieuwe regeling der geheele veerdienst, waarbij ongetwijfeld op het plan der ondernemers acht zal worden geslagen, wat lang op zich wachten laat, zoo zullen toch hierin de ondernemers bezwaarlijk grond kunnen vinden om inmiddels de bestaande en volgens besluit van den Raad der gemeente Groningen, van den 14den Junij 1856, afgekondigd den 4den Julij d. a. v., nog geldige verordeningen omtrent het veer, hoe oud die ook dagteekenen, als voor hen niet langer verbindende te beschouwen en zich in de dienst daarnaar niet te blijven rigten.

Mogt het dan al zijn, dat de voorgenomene dienstverandering, hoe sterk ook verlangd, vooreerst nog niet in werking kan treden, men mag vertrouwen, dat de gemeentebesturen, als en in zoover zij die zoowel in het belang van het goederenverzendende en reizende publiek, als in dat van de ondernemers, wenschelijk zullen achten, hunne goedkeuring daaraan niet lang meer zullen onthouden.

X.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

WEENEN, 9 Julij.

De Koning van Pruissen en de groothertog van Mecklenburg-Schwerin zijn heden alhier aangekomen.

PARIJS, 9 Julij.

Het complot, dat op onderscheidene plaatsen in Italië een opstand tegen de gevestigde orde van zaken heeft beproefd, heeft uitgebreide vertakkingen onder de volksleiders in Frankrijk en Spanje. Vóórdat de opstand in Italië was uitgebarsten, werd het te Parijs ontdekt. Hieraan vooral moet de mislukking worden toegeschreven.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 9 *Julij.*

NEDERLAND Werk. Schuld	à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$63\frac{11}{16}$.
Dito Dito	» 3 »	77.
Dito Dito	» 4 »	$96\frac{7}{16}$.
OOSTENRIJK Metalliek	» 5 »	$76\frac{7}{8}$.
Dito 1851 en 1852	» $2\frac{1}{2}$ »	$39\frac{1}{4}$.
Dito Nieuwe Litt. B	» 5 »	$87\frac{11}{16}$.
Dito Nation. Metall.	» 5 »	$78\frac{9}{16}$.
SPANJE Onbep. St.	» $1\frac{1}{4}$ »	$25\frac{5}{8}$.
Dito Binnenl.	» 3 »	$38\frac{5}{16}$.
PORTUGAL	» 3 »	$46\frac{1}{16}$.
RUSLAND Obl. *Hope* 1798 en 1816	» 5 »	$105\frac{1}{2}$.
Dito Dito 1828 en 1829	» 5 »	$103\frac{3}{4}$.
Dito bij *Hope*	» 4 »	88.
Dito bij *Stieglitz*	» 4 »	$87\frac{15}{16}$.
N. Leening van 1855 bij *Stieglitz*, 5de serie	» 5 »	$98\frac{1}{2}$.
Dito 6de serie	» 5 »	$99\frac{3}{4}$.

LONDEN, 9 *Julij.* Consols $92\frac{3}{4}$.

PARIJS, 9 *Julij.* Fransche 3 pCt. 67.35.

WEENEN, 9 *Julij.* Metalliek 5 pCt. *f* 84. Nat. Leening *f* $85\frac{3}{8}$. Wissel op Londen *f* 10.09. Zilver *f* $4\frac{1}{4}$.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 6 Julij, *v. d. Poll* Postiljon, Bat.; *Konterman* Vr. Renske, Anclam; — 7 *Mulder* Maria Veronica, Bat.

TEXEL 6 Julij, kapit.-luit. *Schokker* Ned. oorl. stoom-fregat Wassenaar, Vliss.; *v. Streijen q.q.* Zaanstroom, Bat.; *Engelsman* Schuringa, Rio de Jan.; *Loorbach* Cath. Freerkina, Niza; — 7 *Sap* Vasco de Gama, Rio de Jan.; *de Jonge* Margar. Arendina, Fiune; *Boer* Magr. Antina, Cardiff.

HELVOET 5 Julij, *Goosens* Cornelia, Camillas.

BROUWERSHAVEN 6 Julij, *Boursse Wils* Guurtje en Maria, v. Bat. n. Rott.

VLISSINGEN 5 Julij, *Willenbrink* Maria Magdalena, Sydney; *v. Dijcke* Samarang, Buenos-Ayros.

JACMEL 9 Junij, *Vierow* Theodora Josina, St. Thomas.

LIVORNO 28 Junij, *Boekhoudt* St. Willebrordus, Newc.; — 29 *Brouwer* Onrust, Amst.

MARSEILLE 1 Julij, *Bakker* Josina Louisa, Ibraïla.

Op de LOIRE 2 Julij, *Molenaar* Maria, Hamb.

LIVERPOOL 3 Julij, *Bakker* Anna Willem, Marseille.

HAMBURG 5 Julij, *Alberts* Cath. Annegina, Ysselstein; — 6 *Visser* Tietje, Emden; *Dost* Ettina, Amersfoort.

BRUNSHAVEN 6 Julij, *Poppen* Nanny Johanna, Amst.

BREMERHAVEN 4 Julij, *Kramer* Pietertje, Hamb.; — 5 *Emmelkamp* Geertruida, Amst.; *de Boer* Fenna, Cardiff.

FLENSBURG 29 Junij, *Hansen* Sophia Wilhelm., Wismar.

KIEL 3 Julij, *Rieper* Maria Magdalena, Eckernforde.

STRAALSUND 28 Junij, *Keizer* Anna, Charlestown.

BOLDERAA 30 Junij, *Kempen* Catharina, Amst.; *Maas* Sophia Maria, Antw.; — 1 Julij, *Duin* Jant. Frouwina, Zwolle; *Schaap* Jonge Bernard, Rasford (?); — 2 *Meijer* Wobbina Cath., Schiedam; *Smith* Anna Elisabeth, Harl.

STOCKHOLM 30 Junij, *Schmidt* Maria Charlotte, Bat.

TONNINGEN 1 Julij, *Mooi* Alida Folkert, Newc.

PILLAU 4 Julij, *de Vries* Zwaant. Margaretha, Amst.

KROONSTAD 26 Junij, *Potjer* Titia, Livorno; — 27 *Pekeler* Lisette, Amst.; *Hollander* Louise Sophia, Rott., *Niehof* Jantina Jetskelina, Antw.; *Buiten* Orion, Liverp.; *Boon* Aurora, Inverkeithing; *Pott* de Hoop, Middlesbro; *de Jong* Maria en *Nagel* Turris Davidica, Newc.

ARCHANGEL 25 Junij, *Valkenier* Luit.-Adm. Callenburg, Rott.; *Kraan* Sia en Elisabeth, Dordrecht; *Backer* Triton, Seville; *v. Aken* Corn. Louisa, Lond.; *Kuper* Gesina, Newc.; *Campen* Anna en Adelh., Leer; — 26 *Otto* Friederike Wilhelmine, Amst.; *Pruim* Hendrika Alberdina, Gron.

Vertrokken.

AMSTERDAM 4 Julij, *Weitenga* Amstel, Curaçao; *de Haas* Min. van Hall, Livorno; *de Vries* Theodora Henr., Lond.; *Brongers* Klasina Arendina, Petersb.; *Salomons* Vr. Hillechiena, Harb.; — 6 *Hoedemaker* Onderneming, Frederikstad; *Aalborg* Nepthunus, Drammen; — 7 *v. Oosteroom* Julie Claire, Sydney; *Huisman* Maria Margaretha, Arendsb.; *v. Sluis* de Onderneming, Randers.

TEXEL 5 Julij, *Haken* Vier Gebroeders, Newc.; *Riensema* Twee Gebroeders, Petersb.; *de Jong* Jonge Douwe, Christians.; *de Jong* Hendrika, Osterrisöer; *Hendriksen* Concordia, Oudsoen; *Scherphuis* Hillechina, Noorw.

VLISSINGEN 5 Julij, *Fenenga* Johanna Bertha, Rostock; *Klein* Helena en *Heeren* Johanna, avont.

ST. THOMAS 9 Junij, *Lunde* Cornelia, Arecibo; — 11 *Zoetelief* Zeester, Curaçao.

LIVORNO 29 Junij, *Vaalman* Maria spes mea, Petersb.

HAMBURG 5 Julij, *Muller* Antje, Dantz.; — 6 *Bakker* Geertruida Femina, Petersb.

CUXHAVEN 5 Julij, *Bartels* Germania, Liverp.

BREMERHAVEN 4 Julij, *Garms* Anna Margaretha, Hamb.; *Poort* Dirkje, Stettin; — 5 *Lindeboom* Anna, Warkworth; *Menholst* Imelina, Gron.; *Smedes* Pietron. Alberdina, Amst.; *Meijer* President Smidt, Newyork.

WARNEMUNDE 4 Julij, *Westman* Concordia, Gottland.

SWINEMUNDE 3 Julij, *v. Borkum* Geerd. Cornelia, Lond.

BOLDERAA 1 Julij, *Glimm* Hendr. Margaretha, Helsing.; *Kramer* Anna, Engeland.

TONNINGEN 3 Julij, *Brouwer* Gesina, 4 *Bartels* Antina en *Kammenga* Eendragt, Bremen.

ARCHANGEL 21 Junij, *Bruins* Stientje Roemeling, Amst.

Zeilklaar.

LONDEN 3 Julij, *Bossinga* Herstelling, Koningsb.

NEWCASTLE 3 Julij, *Blouw* Gesina en *Bontekoe* Gesina Geertr., Petersb.; *Olthoff* Catharina en *Freije* Hendr. Margar., Dantzig.

RIO GRANDE, 1 Mei. De Nederlandsche schooner Erato, kapit. *Don*, van Troon herwaarts gedestineerd, is totaal verongelukt, doch het volk gered.

FERNAMBUCK, 3 Junij. Het Nederlandsche schip Cornelia, van Rotterdam (?) naar Batavia, is op zee verbrand, doch het volk en de passagiers gered en alhier aangekomen. [Het schip Cornelia, kapit. *Schagen van Leeuwen*, is den 9den April uit Texel naar Batavia vertrokken.]

Gepraaid: den 18den Mei, op 18° 52′ Z.Br., 29° 51′ W.L., *Carst* Tweelingzusters, v. Amst. n. Bat.

GRONINGEN, 7 Julij. Vertrokken het nieuwgebouwde schoonerschip Harmanna, groot 120 last, kapit. *G. E. Pybes*, van Pekela, met ballast naar Archangel.

OOSTMAHORN, 7 Julij. Ter reede gearriveerd den 6den, *Greven* de Goede Hoop, Norden; *Baumann* Geziena, Oldersum; *Luken* Anna, Bremen; *Schoon* Jacobus Cornelius, Straalsund.

Vertrokken den 7den, *Douwes* Aquarius, Riga; *Buisman* de Vr. Catharina, *Meijer* Aaltina Helena en *Salomons* de Vr. Hillegina, Hamb.; *Katt* Margaretha, Bremen.

ZOUTKAMP, 9 Julij. Vertrokken den 7den, *Douwes* Aquarius, Riga.

DELFZIJL, 7 Julij. Gearriveerd den 6den, *Römeling* Noordster, Noorwegen.

Vertrokken den 7den, *Pot* Renske en *Oldenburger* Berendina, Noorw.; *Meijer* Hillegiena Alida, avontuur.

De Sond gepasseerd.

3 Julij. *Duintjer*, Aukjen Gepkelina, v. Amst. n. ...., m. ballast.
de Groot, Twee Gebroeders, v. Lond. n. de Oostzee, m. ball.
Drent, Morgenster, v. Lond. n. Stettin, m. cement.
Brouwer, Pietronella, v. Amst. n. Koningsb., m. koopm.g.
4 — *de Jonge*, Jezelina, v. Dantz. n. Amst., m. tarwe.
5 — *Prins*, Heiko Prins, v. Petersb. n. Bremen, m. rogge.
de Groot, Christ. Jacoba, v. Reval n. de Maas, m. rogge.

De wind was den 3den W.N.W., N., N.N.O.; den 4den W.Z.W., Z.Z.W., Z.; den 5den Z.W.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

VLIE 5 Julij, *de Haan* Victoria, Newc.; *Kuiper* Gerrieta Tetta, Hartlepool.

HELVOET 7 Julij, luit. *Klerck* Zr. Ms. stoomschip Cycloop, Texel; *Rijkens* Jant. Annach., Triest; *Bot* (voor *Breeland*) Gesina Hinder., Venetie; *de Goede* N. Rott. Gas-Fabrijk, Newc.

VLISSINGEN 6 Julij, *Huizing* Elisabeth, Buen.-Ayros.

KOPPENHAGE 4 Julij, *de Grooth* Margar. Gesina en 5 *Ketelaar* Phoebus, v. Petersb. n. Rott.; *de Boer* Geesina, v. Petersb. n. Amst.

NERVA 23 Junij, *Kieft* Jant. Jikkina, 24 *Ebling* Anna Hendrika, *de Vries* Elize en 25 *Kolk* Jonge Boll, Liverp.

LONDEN 6 Julij, *Visser* Cath. Herm., Buenos-Ayros.

Bij ZUID-VOORLAND 30 Junij, ... Elisabeth, v. Cadix n. Petersburg.

Bij TORBAY 3 Julij, *Prins* Heerenveen, v. Maracaibo n. Hamb.

BRISTOL 6 Julij, *Helmers* Hendr. Roelina, Messina.

LIVERPOOL 5 Julij, *Feenstra* Sliedrecht, Buenos-Ayros.

SUNDERLAND 3 Julij, *Geerling* Neerl. Koningin, Rott.

NORTH SHIELDS 4 Julij, *v. d. Gaast* Baudina, Harl.

BAHIA 5 Junij, *Schaafsma* Antje, Fernambuck.

RIO-GRANDE 1 Mei, *Molema* Paulus, Antw.

Vertrokken.

VLIE 5 Julij, *Brongers* Klasina Arendina, Petersb.; *de Jonge* Eetina, Riga; *Pekelder* Vr. Grietje en *v. d. Veen* Ebenhaezer, Dantz.

MONTROSE 4 Julij, *v. Geelmuyden* Cath. Johanna, Nerva.

GRIMSBY 2 Julij, *Brouwer* Elisabeth, Memel.

MALTA 28 Junij, *Bragt* Juffer Esse Mensinga, Syra.

PALERMO 26 Junij, *v. d. Gaauw* Maria Johanna, Vlaard.

GALATZ 22 Junij, *Bakker* Elisab. Sophie, Queenstown.

BAHIA 30 Mei, *Dijkema* Broedertrouw, Kanaal; — 6 Junij, *Klok* Gouv. Schomerus, Afrika.

RIO-JANEIRO 18 Junij, *de Boer* Ida, Fernambuck; — 24 *Woortman* Fortuna, Bahia.

Zeilklaar.

LIVERPOOL 3 Julij, *Zeylstra* Koning Willem III, Bat.

BURGERLIJKE STAND.

Van den 3den tot en met den 9den Julij 1857 zijn te *Groningen* geboren 12 zoons en 13 dochters; gehuwd 6 paren; overleden 10 ouden en 16 jongen.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKTEN.

AMSTERDAM, 7 *Julij.* Tarwe flaauw met weinig handel: 128 ℔ n. witb. Pools. *f* 418; 126 ℔ o. b. dito *f* 365. — Rogge als genoteerd, meest bij kleinigheden: 119 ℔ Arch. *f* 239 bij partij; 116 ℔ Petersb. *f* 231; 122, 125 ℔ Pruis. *f* 240, *f* 250; 120 ℔ dito *f* 230, *f* 234; 123 ℔ o. Pommer *f* 223. — Gerst in een doen: 105 ℔ fijne Zweedsche *f* 195.

Koolzaad $\frac{1}{2}$ p. vl. hooger: op 9 vat in Oct. en Nov. 87 p. vl. — Lijnzaad zonder handel. — Raapolie dadelijk en op levering iets hooger betaald: op 6/w. *f* 53,25; vlieg. *f* 51,50 a *f* 51,75; Sept. *f* 50,50; Oct. *f* 50,25 a *f* 50,50; Nov. *f* 50,25; Dec. *f* 50 a *f* 50,25. — Lijnolie dadelijk en op levering williger: op 6/w. *f* 47,25; vlieg. *f* 45,75 a *f* 46; Sept., Oct., Nov. en Dec. *f* 45 a *f* 45,25. — Hennepolie op 6/w. *f* 51,50; vlieg. *f* 50. — Raapkoeken *f* 96 a *f* 100. — Lijnkoeken *f* $11\frac{3}{4}$ a *f* $14\frac{1}{4}$.

LONDEN, 6 *Julij.* Van inl. Tarwe was heden weinig aangevoerd, en naardien de houders de volle prijzen der vorige week vorderden, werd niet meer dan de helft van het aanwezige verkocht. Vreemde blijft verlaten. — Boonen bedongen 1 sh. avans. — Erwten onveranderd. — Alleen puike Haver tot de laatste hoogste koersen gezocht.

LONDEN, 7 *Julij.* Beste Friesche Boter 100 a 102 sh.

VEEMARKTEN.

LONDEN, 6 *Julij.* De aanvoeren van horenvee en schapen van het vasteland gedurende de afgeloopene week waren gering. Bij het tolkantoor zijn aangegeven: 649 runderen, 610 kalveren, 1271 schapen en 162 varkens. Hoewel vrij veel vee ter markt was, was de handel evenwel tamelijk levendig. Van schapen waren er omstreeks 25,000 stuks ter markt, en van runderen 3810 stuks. Schapen bedongen iets hoogere prijzen en de andere soorten van vee handhaafden zich op de vorige prijzen of ondergingen ook eene geringe verhooging.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 8 *Julij.*

Nederl. Werkel. Schuld $2\frac{1}{2}$ pCt. $63\frac{11}{16}$; Dito Dito 3 pCt. 77; Dito Dito 4 pCt. $96\frac{5}{16}$. — SPANJE, Onbep. Stukken $1\frac{1}{4}$ pCt. $25\frac{9}{16}$; Dito Binnenl. 6/m. 3 pCt. $38\frac{1}{16}$; Dito Buitenl. 85 £ 3 pCt. 43. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. 46; Dito 1856, 3 pCt. $45\frac{5}{16}$. — RUSLAND, bij *Hope* en Co. 1798 en 1816 5 pCt. $105\frac{1}{2}$; Dito te Londen $4\frac{1}{2}$ pCt. $96\frac{5}{8}$; Dito bij *Stieglitz*, 1855, 6de serie, 5 pCt. $99\frac{7}{8}$. — OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. $76\frac{5}{8}$; Dito Dito $2\frac{1}{2}$ pCt. $39\frac{3}{4}$; Dito rente Amsterdam, 1854, 5 pCt. $87\frac{7}{8}$; Dito Nationale Metalliek 5 pCt. $78\frac{5}{8}$. — MEXICO, Onbep. Stukken 3 pCt. 22.

ADVERTENTIEN.

van het Edel Achtbaar **BESTUUR** der Stad *UTRECHT*, zijn **INSTITUUT** uit *Jutphaas* naar eerstgenoemde Stad heeft **verplaatst.**

Het aangekochte WOONHUIS beveelt zich aan door **ligging** en **doelmatigheid** en geeft den KOSTLEERLINGEN het genot van eene **vrije beweging** in eenen ruimen **Tuin**, waarachter eene **Bad- en Zweminrigting** gevonden wordt

De AFDEELINGEN van het **ONDERWIJS** omvatten voornamelijk al die VOORBEREIDENDE WETENSCHAPPEN, welke vereischt worden om het HOOGER ONDERWIJS op de UNIVERSITEIT en op de BURGERLIJKE en MILITAIRE AKADEMIËN met vrucht te kunnen volgen. Ook bestaat er gelegenheid tot het aanleeren van de **STUURMANSKUNST**, het practisch **LANDMETEN**, en hetgeen er noodig is voor het EXAMEN van **CONTROLEUR.**

In de **MODERNE TALEN** wordt het onderwijs gegeven door **geschikte** en **bekwame Personen**, herkomstig uit *Frankrijk*, *Duitschland* en *Engeland*.

De Heer Mr. W. J. VAN HOYTEMA, Schoolopziener in het 1ste District dezer Provincie, heeft zich bereid verklaard tot het geven van Inlichtingen omtrent deze Inrigting van Opvoeding en Onderwijs.

UTRECHT, 25 Junij 1857.

A. KOOIMAN.

KIESVEREENIGING

Vrijheid en Orde.

VERGADERING ter verkiezing van ZEVEN KANDIDATEN voor het **LIDMAATSCHAP** van den **GEMEENTERAAD** van *Groningen*, zoowel voor de aftredende Leden als voor het overleden Lid, den Heer A. UPMEIJER, op **MAANDAG den 13den Julij 1857**, des avonds te half acht, ten Huize van den Kastelein TIDDENS, in de *Korenbeurs*.

De Leden van bovengemelde Vereeniging, en de Kiezers die tot dezelve wenschen toe te treden, worden **dringend** verzocht deze Vergadering bij te wonen.

Namens het Bestuur der Vereeniging:
W. WOLTHERS,
Secretaris.

ZOMERVERGADERING

van **ALLE CONTRIBUERENDE en NIET CONTRIBUERENDE LEDEN** van de VEREENIGING ***HET METALEN KRUIS***, Afdeeling ***Groningen***, (Art. 6 van het Reglement), op ZATURDAG den 11den Julij 1857, ten Huize van den Kastelein ALING, te *Helpman*, des namiddags te 4 uur.

VERGADERING der LEDEN

van het GENOOTSCHAP: **ter bevordering van Nijverheid**, te *Onderdendam*, met **VROUWEN**, op ZATURDAG den 11den Julij 1857, des voormiddags te elf uur, op het HOOGEHUIS te *SLOCHTEREN*.

Namens het Bestuur,
De Secretaris:
Mr. A. J. VAN ROIJEN.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Bevallen van eene DOCHTER M. C. A. VAN STEDUM, geliefde Echtgenoot van

A. B. MUNRO,
Pred.

BLOKZIJL, 3 Julij 1857.

*** GRONINGEN, 6 Julij 1857. Bevallen van een ZOON J. W. BOSSCHART, Echtgenoot van

JACs. HORDIJK.

*** Bevallen van een welgeschapen *ZOON* S. VAN LEGGELO—HAMMING.

GRONINGEN, 7 Julij 1857.

*** Heden beviel mijne geliefde Echtgenoot, S. M. VAN HEIJNINGEN BOSCH, voorspoedig van eene DOCHTER.

LEEK, 7 Julij 1857.

H. BLANKSTEIN,
Predikant.

Algemeene kennisgeving.

*** Bevallen van eene DOCHTER G. A. G. P. Baronesse VAN HOËVELL, geliefde Echtgenoot van

E. J. DIEST LORGION.

GRONINGEN, 8 Julij 1857.

*** ZUIDBROEK, 2 Julij 1857. Heden overleed alhier, zeer onverwachts, in den ouderdom van 53 jaren, onze geliefde Broeder en Behuwdbroeder, Mr. RHIJNVIS FEITH, *Notaris te Zuidbroek.*

Uit aller naam:
H. O. FEITH.

Eenige kennisgeving.

*** Heden ontsliep, tot onze bittere droefheid, onze jongste lieveling, GERHARD JAN, nog nauwelijks 13 weken oud.

SCHEEMDA, 5 Julij 1857.

M. J. TER HASEBORG.
G. J. DICK.

*** Heden overleed, tot onze bittere droefheid, ons geliefd oudste Dochtertje ANNEGIEN, in den jeugdigen leeftijd van acht en een half jaar.

GRONINGEN, 8 Julij 1857.

E. J. DE MAAR.
Z. DE MAAR—ERENST.

*** Tot onze innige droefheid overleed heden, zacht en kalm, onze geliefde Moeder en Behuwdmoeder, JOHANNA POELMAN, Wedw. van W. TER VOOR, in den gezegenden ouderdom van 70 jaren en negen maanden.

GRONINGEN, 8 Julij 1857.

H. TER VOOR.
Uit aller naam.

*** Na eene ziekte van slechts 8 dagen overleed heden, zacht en kalm, in zalige hope op beter leven, onze veel geliefde Zuster WILLEMTJE BROUWER, in den ouderdom van ruim 28 jaren. Allen die haar van nabij kenden, zullen onze droefheid billijken en eenigzins beseffen wat wij, en vooral de ondergeteekende en zijne nog jonge Kindertjes, voor wie zij eene Moederlijke zorg droeg, in haar verliezen.

GRONINGEN, 8 Julij 1857.

T. G. BORGESIUS BROUWER.
Mede namens Broeders en Zusters.

*** Bij den Boekhandelaar **S. C. VAN DER SLEESEN**, in de Oosterstraat te *Groningen*, is op heden verschenen:

DE TWEEDE DRUK

VAN DEN

Provincialen Reiswijzer van Groningen

(ZOMERDIENST, 1° JULIJ),

AANWIJZENDE:

VERTREK EN AANKOMST DER

DILIGENCES, STOOMBOOTEN EN VRACHTWAGENS;

VERMEERDERD MET DE

CORRESPONDERENDE SPOORWEGEN

DOOR NEDERLAND, DUITSCHLAND, BELGIË EN FRANKRIJK.

Prijs *f* **0,10**, opgeplakt *f* **0,15.**

Bij bovengenoemde is mede verkrijgbaar:

DIENSTREGELING DER POSTERIJ TE GRONINGEN, à .... *f* 0,05.

KAAR, EISENBAHNKARTE VON MITTEL-EUROPA. Prijs .... *f* 2,00.

VERKOOPING

VAN

ONGEBONDENE BOEKEN EN KOPIJEN.

Op MAANDAG en DINGSDAG den 27sten en 28sten Julij e.k., zal, **onder Boekverkoopers**, worden geveild: eene belangrijke verzameling **ONGEBONDENE BOEKEN**, waarin voorkomen de Fondsartikelen der Heeren W. VAN BOEKEREN, L. en R. J. SCHIERBEEK, D. H. VAN DER SCHEER en meer anderen. — De **CATALOGUS** is op *franko* aanvrage te bekomen bij de Boekverkoopers R. J. SCHIERBEEK en K. DE WAARD.

*** Bij de Erven **C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA** is verkrijgbaar:

STATEN

DER

MOLENKOLONIËN

GELEGEN

TUSSCHEN HET REITDIEP EN HET DAMSTERDIEP, IN DE VIER KERSPELEN-, BELLINGWOLDER-, TERMUNTER-, OTERDUMMER- EN DRIE-DELFZIJLEN-ZIJLVESTENIJEN EN BEZUIDEN HET WINSCHOTERDIEP EN DEN A-STROOM,

IN DE

PROVINCIE GRONINGEN.

Prijs 30 Cent.

Voorts wordt door genoemde Uitgevers met goed succes gedebiteerd:

De Katholieke

EN

Protestantsche Natiën

ONDERLING VERGELEKEN

UIT HET DRIELEDIG OOGPUNT VAN

Welvaren, Verlichting en Zedelijkheid.

DOOR

NAPOLÉON ROUSSEL.

Met eene Voorrede van

Prof. P. HOFSTEDE DE GROOT.

2 Deelen. Prijs *f* 7.00.

Op Maandag den 13den Julij

1857, des voormiddags te 10 uur, ten Huize van GERARD SMIT, te *Anlo*,

PUBLIEKE VERKOOP VAN

Eene nieuw getimmerde en roijale **BOEREN BEHUIZING** met daarbij gelegen reeds ontgonnen en in ontginning zijnde VELDGRONDEN en daarop aanwezige VELDGEWASSEN, staande en gelegen tusschen *Anlo* en *Zuidlaren*, zeer geschikt voor verdere *ontginning* en *aanleg* van *Bosch*, te zamen groot ruim 20 Bunders.

Eene groote hoeveelheid beste **MEST**, op bovenstaande aanwezig.

Notaris: Mr. C. E. KNIPHORST.

GROOTE BOELDAG,

op MAANDAG den 13den Julij 1857 en volgende dagen, telkens te één uur, ten verzoeke en aan de Boerenplaats van den Landbouwer BEREND HINDRIKS BOERMA, te *Stedum*, van:

9 beste jonge PAARDEN, (waaronder eene extra beste Voolde Merrie), 32 stuks HORENVEE, 43 SCHAPEN en LAMMEREN, 3 VARKENS (waaronder een Vet), KAPWAGEN met VASTEN KAP, CHAIS met DUSSELBOOM en BEUGELS, ARRESLEDE, 3 BOERENWAGENS, 5 PLOEGEN, 5 EIDEN, best ROLBLOK en alle andere BOERENGEREEDSCHAPPEN, KERN- en MELKGEREEDSCHAPPEN; eenig MOBILIA, ENZ. — Voorts:

6 B. GERST, 5 B. KOOLZAAD, $1\frac{1}{2}$ B. ROGGE, $2\frac{1}{2}$ B. TARWE, 6 B. HAVER, 6 B. TOPGRAS en 18 B. ETGROEN en WEIDELAND.

Den 1sten dag Levende Have enz., den 2den dag Veldgewassen.

NB. KOEKHAKKEN enz. wordt aldaar verboden.

J. H. GLAS.

PUBLIEKE VERKOOPING

VAN

HOOI.

Op WOENSDAG den 15den Julij 1857, des namiddag te 4 uur, zal worden verkocht:

40 à 50 Voer **best gewonnen HOOI**, staande in Blokjes op de Bakkerslaan te *Harkstede*.

Mr. J. RENGERS HORA SICCAMA,
Notaris.

*** Mr. **J. D. TRESLING**, Notaris te *Scharmer*, gedenkt, op VRIJDAG den 31sten Julij 1857, des namiddags te 2 uur, ten Huize van D. T. KUIPER, Kastelein te *Siddeburen*, en ten verzoeke van de Kinderen van wijlen den Heer JOH. SMID, publiek te veilen en te verkoopen:

I. Eene **BOERENBEHUIZING** en **SCHUUR**, get. letter A no. 292, met 43 B., 76 R., 30 E. BOUW- en GROENLAND, staande en gelegen op *Tjugchum*, onder *Siddeburen*, gedeeltelijk Eigen en gedeeltelijk beklemd, wordende bij J. P. FOKKENS in losse huur bewoond en gebruikt; — en

II. Den EIGENDOM van ongeveer 15 B. LAND, op *Tjugchum*, onder *Siddeburen* gelegen, wordende bij W. K. DALLINGA onder vaste beklemming gebruikt, voor eene vaste, jaarlijks op Midwinter verschijnende huur van *f* 22—00.

Mr. J. D. TRESLING.

ER WORDT GEVRAAGD IN KOOP:

Een **HUIS** met 2 KAMERS, KEUKEN, PUT- en REGENWATER. Nader informatie aan het BUREAU dezer COURANT.

UIT DE HAND TE KOOP:

Een bevaren **NEDERLANDSCH**

TJALKSCHIP,

groot 59 Zeetonnen, genaamd ***ELZIENA JELTINA***, zoodals het is liggende in de Haven van *Delfzijl*, alwaar informatiën bij den Scheepsmakelaar J. P. VOS te bekomen zijn.

De **COMMISSIE** door de HEERVORMDE GEMEENTE van ***Nieuw-Beerta*** belast met de zorg voor den OPBOUW eener NIEUWE KERK en aldaar, gevoelt zich verpligt, **openlijk lof** toe te brengen aan den Heer **W. HARDORFF**, Orgelmaker te *Leeuwarden*, die in het nieuw opgerigt Bedehuis te *Nieuw-Beerta* een **nieuw Orgel** heeft geplaatst. Het is der Commissie gebleken, dat hij niet alleen volkomen aan de Voorwaarden van het Bestek heeft voldaan, en zijn werk met alle nauwgezetheid en trouw heeft verrigt, maar ook dat hij met onbekrompene hand meer heeft gedaan, dan waartoe hij was verpligt. Het Orgel, hier door hem geplaatst, munt uit in degelijkheid van bewerking, in schoon toonen, in sierlijkheid van vormen, terwijl zich de betrekkelijke goedkoopheid aan de degelijkheid paart. Van ganscher harte wordt daarom de Heer HARDOFF aan de Vaderlandsche Gemeenten aanbevolen.

NIEUW-BEERTA, 6 Julij 1857.

Namens de Commissie voornoemd:
H. VAN BERKUM, *President.*
HK. J. ONNES, *Secretaris.*

WITTE GENUA-

OF

NIZZA OLIJFOLIE

DIRECTE AANVOER EN PUIKSTE KWALITEIT,

is voortdurend, gelijk eene reeks van jaren, bij grootere en kleinere hoeveelheid of in gewone Flesschen (geene zoogenaamde Flacons) tot den **minst mogelijken prijs** te bekomen bij **J. VAN DRIELST**, Oude Boteringestraat K, no. 74.

DIRECTE AANVOER UIT

NIZZA, in *ITALIË*,

VAN

WITTE GENUA- OF TAFELOLIE

waarvan per Flacon à 80 Ct. wordt verkocht bij **H. VAN DER PLAATS**, Oude Boteringestraat, lett. A no. 2.., bij wien tevens verkrijgbaar zijn:

Fijne HAVANNA SIGAREN.

NIEUWE HARINGS

35 Cent, bij **J. H. BOSS.**

De ondergeteekende maakt aan langhebbenden bekend, dat hij **CICHOREI één Gulden** per **100 Ned. pd.** heeft **OPGEZET**, ingaande op heden den 10den Julij 1857.

J. PIETERS.

Ondergeteekenden, **TABAKSFABRIKANTEN** te ***WINSCHOTEN*** en ***PEKELA***, verwittigen hunnen Begunstigers, dat zij hunne **TABAK** de 5 Ons **$2\frac{1}{2}$ Ct.** hebben **OPGEZET**, ingaande op **heden**, den 7den Julij 1857.

H. ROELFZEMA.
G. HEERES.
JOHs. SCHRÖDER.
W. J. VINCKERS.
D. A. THOLEN.

Eenige kennisgeving.

Aan H.H. Uurwerkmakers

berigt **J. S. DE HAAN**, Suupmarkt te *Sneek*, dat hij zich reeds sedert jaren bezig houdt met het **vergulden, verzilveren** en **goudvernissen** van **UURRINGEN** en andere **KLOKCIRKELS, STAANDEWERKSPLATEN, SLINGERBOLLEN, ORNAMENTEN**, ENZ.; en dat de aangebragte sierselen jaren lang zonder verandering standhouden.

233ste STAATS-LOTERIJ.

Ten Kantore van **U. S. OPPENHEIM**, op den hoek van Schoolholm, zijn ***LOTEN*** volgens Prijs-Courant te bekomen. De trekking van de eerste Klasse zal beginnen den 20sten Julij 1857.

2000 Gulden wordt gevraagd

op nader te bepalen tijd en Condities. Adres aan het BUREAU dezer COURANT, onder letters A. Z.

Tot oprigting eener **winstgevende** en zeer **fatsoenlijke HANDELSZAAK** zoekt men een **MEDEWERKEND COMPAGNON**, bekend met HANDEL en ADMINISTRATIE en over een KLEIN KAPITAAL kunnende beschikken. Adres met eigenhandige Brieven, onder letter V, aan het BUREAU van dit BLAD.

Een **SLAGERSKNECHT**, zijn werk deele verstaande, kan dadelijk VAST WERK bekomen bij L. LIEZENBERG, Slager te *Dokkum*. Brieven franko.

Zes flinke KOPER- en BLIKSLAGERS kunnen WERK bekomen aan de GASLEIDINGEN voor de gebrijk te *Winschoten*.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

gedaan te *Groningen*; medegedeeld van wege het Genootschap: *Ter bevordering der Natuurkundige Wetenschappen*.

Junij en Julij 1857.

DAGEN.	BAROMETER op 0°.			THERMOMETER.			VOCHTIGHEIDS-TOESTAND.			WINDSTREEK.			LUCHTGESTELDHEID.		
	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 u.	2 u.	8 u.	8 u.	2 u.	8 u.	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 uur.	2 uur.	8 uur.
28	760,26	757,92	755,56	19,0	26,3	24,0	0,91	0,80	0,77	Z.W.	W.t.Z.	Z.W.	betrokken.	bewolkt.	wein.
29	753,09	753,15	752,94	20,5	21,9	19,1	0,91	0,72	0,88	O.N.O.	Z.W.t.Z.	Z.W.t.Z.	bewolkt.	„	betrok
30	752,90	752,36	752,52	18,7	18,5	18,2	0,83	0,95	0,95	Z.W.t.Z.	W.	N.N.O.	„	regen.	bew
1	753,82	755,03	756,67	15,4	16,5	14,6	0,96	0,85	0,87	N.O.t.O.	N.t.W.	N.W.t.N.	regen.	bewolkt.	wein.
2	759,46	760,46	761,57	15,9	17,5	15,0	0,79	0,73	0,87	N.N.W.	N.N.W.	N.N.W.	bewolkt.	„	„
3	762,31	761,92	761,69	15,5	18,8	17,6	0,81	0,78	0,92	„	N.W.	N.	wein. bew.	„	„
4	760,46	760,03	759,19	18,0	17,4	17,6	0,81	0,94	0,95	Z.O.	Z.	Z.	bewolkt.	regen.	betrok
Gemiddeld over de maand Junij	762,36			18,1			0,68			Regen 18,5 strepen					

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.